

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

MORGONBRIS

TIDNING FÖR DEN SOCIALDEMOKRATISKA KVINNORÖRELSEN.

Utgiven av styrelsen för Sverges Socialdemokratiska Kvinnoförbund.

24:e årg. 1928.

Nr II. November.

Pris 25 öre

Den personliga insatsen.

Smädeskampanjen mot vårt parti under valrörelsen av såväl de borgerliga som kommunisterna har nu satt kronan på verket. Utgången av valen blev en högerministär. Och vi veta i vilket tecken som Sverges

glömma vad som tillvitats hedersamt och arbetsamt folk, som våga ha idéer och kämpa för dessa idéers tillämplighet för mera allmän lycka.

Vi veta också allt för väl vad som ligger bakom de mera svarvade or-

arbetareklassen torde ingen behöva vara okunnig om. Tyvärr är det många inom vår klass, vars sinne är snärjt i gamla tankebanor och som inte vare sig vilja eller orka reda upp begreppen, utan endast följa de

Nils Kreuger: Plöjning.

folk nu skall regeras. Visserligen har tonen och åthävarna stämts ned åtskilligt. Det är mycket litet i regeringsprogrammet man känner igen från högerns talartribuner och intet från den skändliga affischpropagandan. Det är ju också givet, att icke något sådant kan komma till uttryck i en förklaring om regeringskursen.

Men för Sverges kvinnor inom arbetareklassen, de som hava sinnena öppna för nuvarande misshälligheter och som följt med socialdemokratins strävanden, blir det inte så lätt att

den och vad som kan bli den nakna verkligheten, därest vi icke äro på vår vakt och fullt vakna för vår ställning. Det är därför givet att vi icke ett ögonblick få slå oss till ro, utan i stället taga slaget som en appell till ett intensivare agitations- och upplysningsarbete bland de stora skarorna av indifferent arbetarekvinnor.

Högerns kvinnor skrevo i segerrus efter valen, att nu hade de att omedelbart fortsätta arbetet på den inslagna vägen. Vad det betyder för

insmiokrande orden och därför att dessa röra sig med nedärvda begrepp, så äro de lätta att låta sig fångas utav dem.

Men vi skola icke nu orda mera därom och icke heller om de borgerliga partiernas mera framträdande giftigheter mot varandra och nedläggande omdömen om varandra. Detta allt är endast utanverk och ingenting för oss att ens för en minut tänka på att därav kan vinnas det ringaste av det vår livssyn ästundar.

Nej, ingenting annat än vårt eget trägna och hängivna arbete är det, som kan giva oss vår rättvisa del av utvecklingen.

Därför, icke en minut på stället vila må det tillåtas oss, utan ett raskt och hurtigt fortsättande för spridande om upplysning av våra kravs innebörd och våra strävans mål. Vad vi dock måste göra det är att pröva metoderna. Om vi satt för stor tillit till en del och för litet beaktat andra metoder och medel.

Säkert är att vi måste lägga ner mycket av personlig hängivenhet och insats i arbetet. Den personliga påverkan i privatlivet är utav utomordentlig betydelse och den är det som i största utsträckning pressar fram skarorna till högerns fromma. Vi ha säkerligen på sista tiden något skjutit den åt sidan i förlitande på upplysningsföredrag och den yttre agitationens verkningar.

Men låtom oss återvända och skapa fram en offervillighetens och entusiasmens anda för vårt parti och få den enskilde medlemmen att sprida våra idéer i hemmen, på arbetsplatsen, bland vänner, grannar och anhöriga.

Den personliga insatsen får lov att göras dagligen och får aldrig slappas. Det finns mycket, som synes obetydligt, men som är av stort värde och som bäst göres i det tysta. Allt förtal, alla förvrängningar av vårt arbete och förfalskningar av våra meningar behöva bevakas och redas upp inför det forum, där det utslungas, vilket oftast sker i den mindre kretsen.

Men vi själva måste naturligtvis känna mening med vårt arbete, känna att det betyder något. Det är många gånger vi bliva tillbakaställda och nedhånade och under en tid med strömningar, som nu vilja göra sig breda, få vi bereda oss på många hårda duster och mycken smålek, som kan nedslå vårt mod och skymma meningen med våra insatser. Det är då vi måste mana fram för vår inre syn det som vårt till synes obetydliga arbete dock har till uppgift att leda till.

För de flesta av kvinnorna inom vår rörelse torde visionen av att vara medskapare till en värld, där krigen försvunnit och framväxandet av kunskap och förmåga till en allt högre livsgärning, vara tillräckligt för att känna sig manade deltaga däri och giva sina bästa krafter för.

Det är värdigare att kämpa för ett meningsfullt mål än att leva för intet.

Fosterfördrivningen i Sovjet-Ryssland.

Vi ha mottagit följande uppgifter av fru Maja Björkman-Broberg, vilka tala sitt tydliga språk om förhållandena i Ryssland, då den största orsaken till aborten äro de ekonomiska förhållandena, som ej tillåta flera munnar att mättas inom familjerna. För mängden komma dessa siffror att verka avskräckande i sin nakna verklighet och de visa också på absurda förhållanden. Men kunna vi för den skull förhäva oss. Säkerligen icke. Vi ha inga avskräckande siffror att peka på, som ange fallens antal eller orsakerna till fosterfördrivningarna. Här sker detta i skymundan och undandrar sig helt offentlighetens ljus och kontroll, vilket icke minskar tragiken utan tvärtom skärper farorna för både individ och samhälle.

Red.

Professor Herneti i Moskva har offentliggjort en intressant statistik över fosterfördrivningen i Sovjet-Ryssland. Som bekant är fosterfördrivning tillåten i Ryssland, under vissa betingelser, och därför kan man föra statistik över deras antal. Alldeles fullständig kan densamma naturligtvis ej bli, därför att säkerligen många hemliga fosterfördrivningar försiggå. Det visar sig att antalet fosterfördrivningar stiga år från år och att det största antalet förekomma inom sjukhusen, där fosterfördrivningarna under läkaremedicinsk kontroll utföras gratis i beviljade fall. Således blev i Moskva år 1925 företagna icke mindre än 15,625 fosterfördrivningar på sjukhusen och endast 1,782 utanför desamma. År 1926 är siffran 20,019 och 2,583. I Leningrad uppgick det samlade antalet till 16,598, härav blevo 4,540 företagna utanför sjukhusen. Påföljande år steg antalet till 20,261, av dessa blevo endast 2,538 utförda utanför sjukhusen. Antalet fosterfördrivningar utanför sjukhusen stiga självfallet på landsbygden, där sjukhusen icke äro så lätt tillgängliga. Det företages upp till 25 proc. av fosterfördrivningar utanför sjukhusen. Intressant är det att se orsakerna till fosterfördrivningarna. Man är i synnerhet på landsbygden mycket angelägen om att hålla havandeskapet hemligt, och företager därför fosterfördrivningen för att dölja läget. Särskilt gör

detta förhållande sig gällande för de ogiftas vidkommande. Antalet av sådana fosterfördrivningar är störst på landsbygden; medan i städerna på 100 fall endast 8 kan föras till ovan nämnda orsakskategori, stiger antalet på landsbygden till 26 proc. Bland andra orsaksskäl för fosterfördrivning är bristande ekonomiska resurser för ny "barntillökning" det mest framträdande. I provinsbygderna var det 79 proc. och i Moskva 56 proc. fosterfördrivningar företagna år 1926 av denna orsak. I regel företages fosterfördrivningarna i första och andra månaden. I landsorten gör detta förhållande sig gällande. I $\frac{3}{4}$ proc. resterande fall företages operationerna i regel under tredje månaden, men på en del landsortsplatser är det 6.7 proc., som vänta med fosterfördrivningen till fjärde månaden. Flertalet av de kvinnor som ha underkastat sig fosterfördrivningen har varit i åldern 20—30 år. På landsbygden visar det sig att åldern 30 år ligger över städerna.

Av 100 gifta kvinnor, som år 1925 fick fosterfördrivning utförd i Moskvas sjukhus, var 48.5 proc. första gången, 27.3 proc. andra gången, 12.9 proc. tredje gången, 6 proc. fjärde gången och 5.3 proc. femte gången.

Morgonbris julnummer

lovat att bli utomordentligt värdefullt, intressant och omväxlande.

Bidrag emotses av våra bästa penner inom rörelsen.

Rikt och vackert illustrerat.

Pris 25 öre. Rabattvillkor som vanligt.

Organisationer! Kommissionärer! Höj upplagan väsentligt.

Insänd rekvisition snarast till Morgonbris expedition.

Hur 1917 års barnlagar saboteras.

I.

I kyrkoherde Isbergs broschyr, som åtföljde Tidskrift för Barnavård och Ungdomsskydd och vari redogjordes för en upprörande utpressningstrafik av obemärkta och ett samvetslöst ocker med deras arma barn, blottades en hel del försummelser av pastorsämbeten och barnavårdsnämnder, tack vare vilka denna skamlösa trafik kunnat äga rum. Utredningen, som ännu pågår, visade hur barnavårdsnämnder helt enkelt låta bli att besvara skrivelser som förefalla dem besvärliga och därmed bidra till att tystnadens slöja höljes allt tätare över utpressarna och deras offer.

Den obemärktas tragik är så ofta behandlad i dessa spalter, liksom hennes dårskap att lämna sig i utpressarnas händer, att jag icke nu skall röra vid den sidan av saken. Mot denna dårskap kämpar all världens visdom förgäves! Dessa skildringar, såväl som den senaste förskräckliga historien med modern som kvävde sitt barn och bevarade det lilla liket i en kappsäck i sju år, visa tydligt, att det brister i kontrollen över lagens tillämpning. Man frågar sig gång efter annan: Hur kan detta ske?

Med några exempel ur min egen praktik kan jag måhända bidra till ett svar på den frågan. Jag erinrar här om att det är ålagt förlossningsbiträdet att ofördröjligen underrätta P. Ä. i

den församling där ett levande barn är fött och att detta P. Ä. har att vidarebefordra avin till det nyfödda barnets kyrkskrivningsförsamling, som är en densamma som dess moders, varefter denna skall förordna barnavårdsman. En landsortskommun, vars barnavårdsnämnd från sin pastorsexpedition får en sådan underrättelse, sammanträder en gång i månaden, exempelvis den 15, och låter förordnandet anstå till dess. Ett par veckor kunna på det sättet gå innan barnavårdsman förordnas och då kanske den som blir tillsatt helst

betackar sig för äran av uppdraget ifråga. Innan han skrider till arbetet äro både moder och barn placerade av utpressarna och utom räckhåll för barnavårdsman, som icke vet var han skall finna dem, som vistas långt borta från barnets födelseförsamling och moderns uppehållsort, icke åtnjuter någon ersättning för sitt arbete med att söka spåra upp dem, icke har några kunskaper om hur han skall gå tillväga och därför — låter fallet ligga. Ofta äro ej ens handlingar, anteckningsbok och förordnande, utskrivna av vederbörande barnavårdsnämnd. Under tiden kunna såväl moder som fosterföräldrar och andra sanningsenligt säga att de aldrig sett till någon barnavårdsman och att ingen frågat efter barnet!

Så går det ofta till även i städer, där man ej har fast avlönade och ansvariga barnavårdsmän. Här nedan några fall:

1) Förordnades som barnavårdsman för ett barn till samboende föräldrar och, då jag besökte hemmet, upptäckte jag ännu ett barn, som endast kunde vara ett par år äldre. På min fråga om vem som rådde om detta barn fick jag veta, att även detta var parets barn, och att det icke hade någon barnavårdsman.

Den av dåvarande kyrkskrivningsorten tillsatta barnavårdsmannen hade dött strax efter barnets födelse och hade aldrig hunnit sätta sig i förbindelse med föräldrarna. Någon anna hade ej tillsatts och för-

OBS! Förväxla ej denna vår Tallbarrsoljetvål N:o 61 med vanlig Tallbarrstvål.

En äkta nordisk tvål, stärkande för hyn,

är Gahns Tallbarrsoljetvål. Den innehåller som namnet anger tallbarrsolja — en produkt av den nordiska barrskogen, som sedan gammalt haft anseende för utomordentligt stärkande och uppfriskande egenskaper, och i den förädlade form, vari tallbarrsoljan ingår i Gahns

TALLBARRSOLJETVÅL

bidrager den i särskilt hög grad till att hålla hudvävnaden sund, fast och smidig samt därmed även hyn klar och ungdomsfräiche. En tvättning med Gahns Tallbarrsoljetvål, använd som badtvål eller handtvål, lämnar efter sig en härligt upplivande känsla, ett intryck av barrskogens friskhet och rena luft.

äldrarna hade flyttat till Stockholm, där det sista barnet fötts, utan att förordnandet för det äldre barnet överflyttats. Stockholm fick förordna mig även för det två år äldre barnet, sedan svar ingått från födelseförsamlingens barnavårdsnämnd att handlingarna i ärendet förkommit och att ingen ny barnavårdsman utsetts.

2) Förordnades för ett barn sex månader efter dess födelse. Föräldrarna voro samboende, hade varit gifta och voro lagligt skilda men hade åter flyttat samman. Då modern på B. B. antecknats som hustru hade avisering icke skett förrän man senare upptäckte på P. Å. att barnet var utomäktenskapligt. Under tiden hade föräldrarna flyttat flera gånger och det dröjde nära året innan jag fann dem och fick avtal skrivet. Det betydde ju ej så mycket vid det tillfället, men blev senare av betydelse att saken klarats upp!

3) Förordnades vid ett tillfälle för samboende föräldrars fjärde barn sex månader efter dess födelse. Barnfadern, som var mycket krånglig och besvärlig hade intalat modern att uppgiva sig vara vigd. B. B. trodde henne på hennes försäkran och lät henne gå utan att visa prästbetyg. Liksom förut upptäcktes det att barnet var utomäktenskapligt och aviserades av P. Å. som sådant, ehuru sent. En lång rättegång måste föras med barnfadern för att förstå honom att erkänna barnet och faderskapet blev ej fastställt förrän ungefär ett år efter det föräldrarna blivit vigda — och då höllo de på att skiljas!

4) En ogift moder sökte i en stockholmsförsamling fattigvård för sitt barn och tillfrågades om barnavårdsman skrivelse vilken hon icke medförde. Hon visades till Barnavårdsnämnden, som interimistiskt förordnade mig och gav mig order att ställa om att fallet överflyttades från den barnavårdsnämnd som borde ha förordnat barnavårdsman. Fyra skrivelser tillställdes denna barnavårdsnämnd utan att den ens behagade svara på dem och till sist måste jag skriva till K. B. i vederbörande län för att få svar. Kommunen bestred skyldigheten att förordna barnavårdsman och först sedan K. B. ålagt denna barnavårdsnämnd att tillsätta barnavårdsman, bekvämade den sig till att följa det råd jag gett dem från början, nämligen att förordna mig och överflytta fallet till Stockholm. Då

hade sjutton månader förflutit efter barnets födelse och detta trasel förorsakade ett onödigt dröjsmål och stora svårigheter med att få faderskapet fastställt.

5) Förordnades i ett annat fall ungefär sex månader efter barnets födelse. Sökte moder och barn förgäves i flera månader. Hon var kyrkskriven i Stockholm, men efterforskningarna visade att hon lämnat sin senaste anställning för mer än åtta månader sedan. Det blev då att söka leta ut varifrån meddelandet om barnets födelse kommit och avin befanns vara kommen från en smålandsförsamling, där barnet fötts i moderns föräldrahem. Då barnavårdsman ej förnummits, barnfadern aldrig anträffats och intet åtgjorts av någon för att skaffa underhåll till barnet sökte modern fattigvård i sin värdkommun, med påföljd att vederbörande utrönte att den hjälpsökande hade hemortsrätt i Stockholm och var kyrkskriven där, varför Stockholm borde underrättas och förordna barnavårdsman. I såväl detta, som föregående fall, var det skräcken för eventuella kostnader som man hoppades komma undan genom att icke befatta sig med ärendet. I senare fallet skulle Stockholm förordna barnavårdsman, fast man inte kom underfund med det förrän man begrep att det gällde att låta modern få behålla hemortsrätten i Stockholm för att kunna få igen kostnaderna.

Så till sist ett fall utom Stockholm. En person ringde till mig för något mer än ett år sedan och bad om hjälp för en anhörig som var mor u. ä. Barnet var över ett år gammalt, faderskapet aldrig fastställt, avtal fanns ej och hon visste ej ens var modern eller barnet var kyrkskrivet eller var barnavårdsman skulle förordnas. Efter uppgifter om moderns senaste anställningar hittades äntligen kyrkskrivningskommunen sedan tre eller fyra församlingar tillskrivits. Där underrettade man mig om att ingen bar-

Ivar Arosenius: Porträtt av konstnärns dotter.

navårdsman förordnats men jag ombads vara behjälplig med utredningen. Utan att ha sett vare sig fadern, modern, barnet eller den som bad mig om bistånd, sökte jag rätt på barnfadern, fick erkännande, avtal och familjeunderstöd, han fullgjorde nämligen sin värnplikt, var efter jag överlämnade alla handlingar till vederbörande barnavårdsnämnd med fallet fullt utrett. Jag fick aldrig en rad till tack. Härom dagen ringde samma person igen och bad mig åter söka reda på barnfadern och hjälpa modern att få bidrag till sitt barn. Intet hade gjorts av vederbörande nämnd sedan jag överlämnat ärendet. Denna gång rådde jag henne att påminna barnavårdsnämnden ifråga och, om det ej gjorde någon nytta, gå klagovägen.

Dessa exempel, endast ur min egen praktik, visa hur barnlagarna av år 1917 saboteras av barnavårdsnämnder som finna dem obekväma. Utredningen måste visa vari det brister! Även barnavårdsnämnder och pastorsämbeten böra kunna kontrolleras och en revision årligen verkställas, bestående i en jämförelse med de hos P. Å. anmälda utomäktenskapliga födelserna och resp. barnavårdsnämnds förordnande. Granskningen av anteckningarna måste bli ej endast ett genomseende av böckerna utan en kontroll över åtgärderna, förordnandena få ej givas åt motvilliga och okunniga personer som påtvingas desamma! I varje kommun bör finnas åtminstone en avlönad och ansvarig barna-

A. B. F. inbjuder till specialkurser.

10 olika kurser om två veckor vardera anordnas nästa sommar.

Från A. B. F:s studieavdelning har nu inbjudan utsänts till nästa sommars specialkurser.

A. B. F. kommer sålunda under sommaren 1929 att anordna 10 specialkurser, därav 9 avsedda för både manliga och kvinnliga deltagare samt en kurs för enbart kvinnor.

Kursernas uppgift är att ge deltagarna ledning och utbildning för studiecirkelarbete med vad därtill hör. De omfatta därför ämnen, som ha särskild betydelse för A. B. F:s studieverksamhet.

Kurserna omfatta följande ämnen:

Kurs 1. Social- och kommunalpolitiska frågor. (Kvinnokurs.) Ledare: Ruben Wagnsson, Kerstin Hesselgren eller Ida Fischer.

Kurs 2. Filosofi. Ledare: Alf Ahlberg.

Kurs 3. Ärftlighetslära och rashygien. Ledare: Yngve Hugo.

Kurs 4. Kommunalkunskap. Ledare: Edg. Sjö Dahl.

vårdsman vars arbete granskas och bedömes! Kravet på koncessions-tvång för barnhem och förlossningshem (här icke inräknat de små hem som av en eller annan barnmorska upprättats och som lyda under barnmorskestadgan) får ej släppas. Ej heller böra ägare av förlossningsanstalt och barnhem eller deras personal äga rätt att åtaga sig barnavårdsförordnande för å hemmet eller anstalten födda eller inhysta barn. Man erinre sig av mig förut påtallat fall!

Och, till sist, visar det sig att utredningen bestyrker antagandet att många av dessa manipulationer skulle kunna undvikas om barnavårdsman förordnats i vistelsekommunen, så bör krav om ändring av nuvarande bestämmelse vara oeftergivligt. Det kommer naturligtvis att väcka gny om en kommun måste hålla barnavårdsman för att ett förlossningshem uppstått i kommunen, men för barnens skull måste det bli så. Den kommunala snålheten, för att inte säga snikenheten, måste övervinnas när det gäller de späda barnens liv och framtid. Barnaoffrens tid måste vara oåterkallelig förbi. Deras blod ropar!

Sigrid Lundin.

Kurs 5. Nationalekonomi. Ledare: Rickard Sandler.

Kurs 6. Fackföreningskunskap. Ledare: Sigfrid Hansson.

Kurs 7. Socialism. Ledare: Gunnar Hirdman.

Kurs 8. Statskunskap. Ledare: Björn Sterner.

Kurs 9. Litteraturkännedom. Ledare: John Berg eller Oscar Olsson.

Kurs 10. Historia. Ledare: John Berg.

Under varje 2-veckorsperiod hålles dessutom gemensamt för alla vid kursen samtidigt varande grupper 8 instruktionsföreläsningar om A. B. F:s bildningsarbete. Här ingår praktiska anvisningar om huru en studiecirkel bildas och arbetar, om bokanskaffning och biblioteksvård, om föreläsningsskursers anordnande och om A. B. F:s rapportsystem. Ledare: Yngve Hugo.

Kursen i Historia skall avhandla 1800-talet med särskild uppmärksamhet fästad på arbetarörelsen.

För kurserna gälla följande bestämmelser:

a) De pågå vardera 11 dagar oberäknat ankomst och avresedagar.

b) De hållas i Brunnsviks folkhögskola under tiden 30 juni—13 juli för kurserna 1—3. 14—27 juli för kurserna 4 och 5. 28 juli—10 augusti för kurserna 6 och 9. 11—24 augusti för kurserna 7, 8 och 10.

c) Deltagarna erlägga en avgift till A. B. F. av 60 kr. i ett för allt. A. B. F. betalar bostad och kost vid skolan samt järnvägsbiljett i II klass till och från kursen, dock ej sovvningsbiljett.

d) Kurs, som ej vinner en anslutning av minst 15 deltagare, inställes.

e) Kursen nr 1 är avsedd för kvinnor. Övriga kurser stå öppna för både män och kvinnor.

f) Samtliga deltagare skola under vintermånaderna idka förberedande studier i sitt ämne antingen genom att före kursens början genomgå K. F:s korrespondenskurs eller, där sådan kurs ej står till förfogande, enligt särskild plan av resp. kursledare. Kostnaderna för denna studieledning bestridas av A. B. F.

g) Kursernas arbete kräver, att deltagarna helt ägna sig åt den kurs, vederbörande anmält sig för. Ingen kan således vara med i mera än en grupp.

h) Deras huvudsyfte är att utbilda studieleddare. Varje kursdeltagare bör därför känna sig förpliktad att, såvitt möjligt, i sin hemort leda en studiecirkel inom den ämnesgrupp, deltagaren tillhört.

Kursavgiften insändes till centralbyrån senast den 1 juni. För den, som inom sagda tid ej erlagt avgift, inkallas omedelbart ersättare.

Ansökan om deltagande insändes till A. B. F:s centralbyrå, Barnhusgatan 16, Stockholm C., före den 15 instundande december. Ansökan skall innehålla följande uppgifter:

1. Den sökandes namn, yrke, ålder och postadress.
2. Uppgift om vilken grupp eller kurs den sökande önskar tillhöra.
3. Uppgift om vilka organisationer sökanden tillhör samt huruvida och på vad sätt deltagande i A. B. F:s arbete förekommit.
4. Övriga uppgifter rörande den sökandes lämplighet såsom studieleddare.

Ansökan skall dessutom innehålla förbindelse

att före kursen studera ifrågavarande ämne efter av kursledaren uppgjord plan och anvisning;

att (om deltagare tillhör någon av kurserna 2—10) utarbeta en uppsats (diskussionsinledning) i anvisat ämne; och slutligen

Tänk efter!

Har det ej hänt många gånger att Ni blivit försummad, fastän det syntes oförklarligt och ingen har velat säga något? Självtänkt kan Ni inte finna orsaken. — — — — —

Transpirationen ökas av en mängd orsaker, som man inte själv kan bestämma över. En tillfällig oro eller annan sinnesrörelse, för varma rum, varma ytterkläder m. m. Icke ens den noggrannaste renlighet hjälper enbart. Endast en sak förebygger effektivt obehagen — Oxygenols Amaranth Ströpulver. En pudring efter morgontoaletten över kroppen, litet rikligare under armarna, och Ni är säkra för hela dagen. Amaranth Ströpulver absorberar och torkar som ett läskapper, neutraliserande kroppsdunstningen. Behagligt också att strö på fötterna. Effektivt att pudra på hygieniska dukar.

Amaranth Ströpulver
mot transpiration

De socialistiska kvinnornas internationella rådplägning.

Betydelsefulla spörsmål på dagordningen. Uttalanden för barns och mödrars, gamlas och invaliders omvårdnad. Kampen mot kriget.

(Forts. från föreg. n:r.)

Förklaring till punkt I a.

Ett annat spörsmål, som även blev mycket debatterat, var om konferensen skulle taga ställning till lagstiftningen ifråga om fosterfördrivning. Från såväl Österrike som Polen förelåg promemorior i denna fråga. Representanterna från England och Danmark motsatte sig dock att ett uttalande skulle göras, då däremot från Österrike och Polen ivrigt förfäktades motsatsen. Det må även medgivas, att det är ett mycket ömtåligt spörsmål. Missuppfattningar och misstolkningar ha på detta område ett vitt fält att röra sig på. Tveksamheten var därför också tillfinnandes hos flera representanter, som delvis berodde på avfattningen av det uttalande som förelåg, vilket ej var i allo lyckat. Därför blev ej heller anslutningen satt under proposition utan delgavs genom underskrifter av representanter för fraktioner och enskilda. Från Sverige underskrevs resolutionen av enskilda, vilka ville bortse från att formuleringen ej fyllde deras krav, men ändock ville giva tillkänna att de voro ense med förslagsställarna om betydelsen att få denna lagstiftning humaniserad.

Från början var det meningen att denna fråga skulle införlivats i resolutionen om moder och barn, men då ej enighet kunde vinnas, framfördes den i en särskild förklaring, som här nedan återgives:

Undertecknade delegationer förklara vår fulla anslutning till punkt I a "Moder och barn" i föreliggande resolution, som under vår medverkan utarbetats. Vi vilja emellertid framhålla, att i den slutliga form

att om och då tillfälle härtill erbjudes leda en studiecirkel inom den ämnesgrupp, sökande tillhört.

Sökanden bör, innan ansökan insändes, förvissa sig om, att ledighet från arbetsställningen kan erhållas under den tid, kursen pågår.

Slutligen riktar studieledningen en vädjan till resp. arbetareorganisationer, bildningsråd eller studiecirklar att genom stipendier möjliggöra så rikligt deltagande som möjligt uti dessa kurser.

som resolutionen antogs saknas ett väsentligt moment, som förtjänar den största uppmärksamhet.

Ännu vill man i nästan alla länder, utan någon som helst hänsyn medelst stränga lagar och fängelsestraff hindra proletärkvinnan i graviditet, som av fullt legitima skäl skulle önska undvika moderskap, t. ex. på grund av hennes allmänna hälsotillstånd, arvsanlag eller sociala förhållanden i övrigt, att avbryta detsamma.

Vi se det för övrigt som ett svårt ont, att i strävan efter familjens begränsning ej mera allmänt förhindrande och effektiva preventiva skyddsmedel kommer till användning, utan i stället ofta en redan påbegynt graviditet avbrytes artificiellt.

Vi hålla likväl före, att straffhotet mot konstlat avbrytande av havandeskapet är förkastligt. Detsamma har nämligen visat sig vara verkningslöst i att minska aborten. I regel verkar den förtvivlan som bemäktigar sig den i graviditet iråkade proletärkvinnan långt starkare för denna iråkade omständighet än den fara för "brottet" hon genom företagen abort utsätter sig för. Straffhotet har mestadels endast den verkan, att aborten också vid sådana fall då den skulle anses fullt berättigad blir utförd, icke av en läkare med betryggande behandling och därför nästan ofarlig, utan genom en mindre lämplig persons ingripande. Dessa senare förfoga ej vare sig över de i ett sjukhus oumbärliga anordningarna eller de medicinska insikter som fordras. Svåra följsjukdomar eller döden bli också ofta resultatet av ett icke sakkunnigt ingripande på detta område.

Som grund för att abort må anses icke blott berättigad utan som en bjudande plikt anse vi bl. a. vara: då den havande kvinnan genom en förlossning skulle anses vara i fara till liv eller hälsotillstånd. Då hennes ekonomiska existens äventyras genom att lägga hinder för hennes förvärvsarbete eller genom

försvårandet att uppfostra de redan levande barnen som hotade genom familjens utökning med ytterligare flera barn eller i sådana fall då ett icke livsdugligt barn väntades.

Det har emellertid under rådgörandet om denna resolutions utformning visat sig, att förhållanden och uppfattningar inom olika länder skifta på ett sätt som gör det svårt att tillämpa en enhetlig formulering i denna punkt.

Vi undertecknade representanter för våra partier äro dock av den uppfattningen, att denna internationella kvinnokonferens i sitt uttalande angående denna, för proletariatet i sin helhet så ytterst viktiga sak, icke kan avstå att taga bestämd ståndpunkt till detsamma.

I skilda länder är rörelsen mot den orätt som ännu medelst lag upprätthålles på denna punkt synnerligen stark och i växande. Man sysslar offentligt sedan flera år med lagreformer för ändring på detta område, och inom några länder stå vi inför ett omedelbart genomförande av här uttalade fordringar medelst nya lagar.

På dessa grunder, men framför allt för att vi äro socialisterna äro vi av den mening, att samhället, så länge det avböjer att

Tavla i Lowren: Lycklig moder.

sörja för moder och barn, ingen rättighet äger att dekretera för kvinnorna plikten att föda och fostra barn i talrikt antal. Vi anse att de socialistiska kvinnorna från världens skilda länder ha en ovillkorlig skyldighet att behandla denna fråga. Vi förklara att vi inom våra resp. länder skola med all kraft arbeta för att det må skapas förhållanden så att sunda mödrar fritt och utan tvång må kunna föda sunda och livskraftiga barn. Vi ge uttryck åt den förvisningen att detta skall lyckas med aktivt understöd av de socialistiska kvinnorna från alla länder att nå detta mål.

Proft, Österrike, Juchars, Tyskland, Blume, Belgien, Kalvin, Lettland, Duby, Schweiz, Budzynska-Tilicka, Polen, Dan, Ryssland, Blatny, Tyska Tjeckoslovakiska partiet, Karpiskova, Tjeckoslovakien, Mayson, Palestina, Agoston, Ungarn, Tapolovitch, Jugoslavien.

Personligen underskriven av:

Vessman, Nordgren och Gillner-Ringenson, Sverige, Wibaut, Holland, Wanna, Frankrike.

Konferensen var i god arbetsform hela tiden och det förmärktes tydligt, att mycket arbete föregått planeringen av den. Det var också första kongressen sedan de Soc-kvinnornas international fått fastare organisationsform. Visserligen kan inte resolutionerna ge uttryck för allas önskningsar, men inom det internationella samarbetet har man alltmer lärt sig att söka få ut av dem vad som är bäst för förhållandena i de olika länderna.

Språkfrågan är dock ett spörsmål, som borde mera bli föremål för diskussion. Visserligen lovas det att alla tekniska hjälpmedel för att förenkla översättningarna skola införas på kongresserna, men därmed löses icke språkförbistring.

På ungdomskongressen i Wien nästa år skall även esperanto talas. Ungdomen har sålunda gått, som sig bör, i spetsen för införandet av esperanto som kongressspråk. Kanske de soc. kvinnorna kunna komma efter? Icke utan spänning avvakta vi experimentet på ungdomskongressen.

Den Soc. arbetareinternationalens nästa kongress skall också hållas i Wien och kvinnornas konferens. Vore det omöjligt tänka sig att i samband därmed kunna få till stånd en studieresa för medlemmar av vårt förbund. Det finns mycket av socialt intresse att studera särskilt i Wien. Vi ha många kvinnor inom förbundet med kommunala uppdrag, för vilka det skulle vara nyttigt att komma ut och se anordningar i andra länder. Skulle icke klubbarna

Svenska gruppen på internationella kongressen i Bryssel 1928.

Internationella socialistiska kongressen.

Söndagen den 5 aug. öppnades internationalens kongress under mycket högtidliga former. Öppningstalet hölls av Arthur Henderson, int. ordf., vilket ofta avlöstes av starka bifallsyttringar.

Vandervelde blev vid sitt framträdande föremål för ovationsartad hyllning, vilken väl även i viss mån blev en hyllning till det lilla landet Belgien, som nu mottog så många soc. representanter från jordens alla hörn. Internationalen sjöngs på minst 11—12 språk, vilket dock icke hindrade tonerna att svälla ut och fylla den stora kongresshallen. Inemot 600 representanter närvaro å kongressen. Sång och tal avlöste också varandra under hela öppningshögtidligheten.

Omedelbart därefter hade anordnats en jättedemonstration av arbetarna, som kongressdeltagarna fingo bevittna från en särskilt ordnad plats, från vilken demonstrationen tedde sig mycket imponerande. Arbetare hade kommit från hela landet, men även tyska arbetare de-

redan nu kunna taga upp frågan om anskaffande av medel till stipendier? Säkerligen blir kongressen 1930. Vi ha två år att förbereda oss på. Om vi taga tiden i akt skall det säkerligen bliva möjligt skaffa medel, så att en grupp arbetarekvinnor kan komma till Wien och eventuellt några andra städer i studiesyfte.

S. V.

monstrerade med och som det sades för första gången sedan kriget. En oerhörd rikedom och variation av standar och fanor utvecklades. Det blev till en ögonfägnad av sällsamt slag, som gick djupt till hjärtat. Omkring 50,000 demonstranter och 4,000 fanor och standar passerade den dagen genom Bryssels gator.

På dagordningen stod fyra mycket stora och allvarliga frågor, alla behandlande utomordentligt viktiga problem, som höra till världshushållningen, arbetarnas inställning till den kapitalistiska expansionen och världsfredens bevarande. Stora tal hölls och betydelsefulla resolutioner antogs. Den fråga som överskuggar alla är dock frågan om krig och fred. Som en röd tråd gick den igenom allt i tal och skrift både på denna kongress och kvinnokonferensen.

Kongressdeltagarna blevo också i tillfälle att något få taga del av den kooperativa rörelsen i Belgien. En utflykt till Gent hade ordnats och med den gamle ledaren Anseele som värd och ciceron fingo vi ett begrepp om rörelsens stora utbredning även på produktionens område.

Avslutningen var öppningshögtidligheten värdig för att icke säga att den var andligt djupare, ty dagarna i Bryssel hade både medvetet och omedvetet fört till det man väl ytterst åsyftar med dessa kongresser, nämligen samhörighetskänslans utbredande och stärkande i kampen för socialismen.

Tre skaldinnor.

Av Ragnar Jändel.

Vårt land har haft påfallande få kvinnliga lyriker av betydelse. Av äldre skaldinnor tänker man väl främst på Hedvig Charlotta Nordenflycht och Anna Maria Lenngren; det tycks mig dock att den förra griper mer genom sitt livsöde än genom sina dikter och fru Lenngrens vers är nog fyndig och trevlig, men stor lyrik är det icke. I nyare tid ha vi emellertid haft tre kvinnor, hos vilka en stark och levande lyrisk åder gått i dagen. Kvantitativt har, på grund av oblida öden, ingen av dem fått tillfälle göra någon större insats, men det de medhunnit är så pass betydelsefullt att de icke få eller kunna glömmas.

De tre äro *Anna Cederlund*, *Karin Ek* och *Harriet Löwenhjelms*. Alla tre ha i förtid ryckts bort, och liksom deras livsöden ha något beslätat, går det också en gemensam linje genom det de skapat och verkat. Den som skriver detta känner icke mer än ytterkonturerna av deras liv, men de diktböcker de efterlämnat bära vittnesbörd nog. De bäras av ett tidigt allvar, omgivas av stjärnljus ensamhet. "Den som dödsdrottningen har utkorat, den är ensam", säger en norsk diktare, själv en av de korade.

Om *Anna Cederlund* vet jag att hon var gotländska (f. ö. en syster till doktorinnan Erik Hedén) och beredde sig för lärarinnekallet. Hennes enda diktbok heter "*Höst*" och utkom år 1910 hos Wahlström & Widstrand; författarinnan bortgick dock, om jag minns riktigt, innan boken förelåg i tryck.

Det är en öm och blid kvinnoröst, som talar ur hennes bok, men kraften och skärpan saknas ej heller. Man märker att det är en kvinna som velat något och menat något med sitt liv — och kämpat hårt för det. Hennes lyriska form är anmärkningsvärt mogen, personlig och ren; det är särskilt påfallande, och typiskt för hennes art, hur väl hon behärskar den fria versen, som icke är så lättvindig som folk tror, utan i hög grad kräver ett levande innehåll. Språket är rörligt, rikt och skiftande, och ärligheten, den djupa brösttonen, det etiska begäret ge de flesta dikterna en sällsamt gripande ton, en suggestiv stämning, som man icke så ofta

finner i vår lyrik. Jag skall här endast citera en dikt, som visar vad hon var som diktare, men också tolkar de känslor man erfar vid läsningen av hennes bok och vid tanken på henne själv och hennes livskamp. —

DIN BLICK.

Heligt, heligt
lyste livets allvar ur din blick
för stort för låg förtvivlan,
högt som en himmel
vunnen i livets strider,
prisad som en kärleksgåva.

Såg jag din blick,
när livet låg mig öde,
lyftes min själ av min skyldskap
till detta höga mänskliga,
och mitt bittert förödmjukade hjärta
gladdes åter att slå i ett människobröst.

Hon skall ej glömmas. En ny upplaga av hennes dikter skulle måhända finna nya läsare.

*

Av de här nämnda tre skaldinnorna är *Karin Ek* den som förunnades att verka längst och göra sig mest gällande. Medan de båda andra blott hunno med en liten volym vardera och icke ens fingo se dessa i tryck, hann *Karin Ek* utge ett halvt dussin arbeten. Deras art och det kontinuerligt stigande värdet av dem vittna dock bittert om vad vi förlorade med hennes i fjor timade bortgång.

Hon var född 1885 — således vid sin död 41 år gammal — och började sin litterära verksamhet med en diktsamling "*Den kostbara vilan*" (1914). Därefter kommo en essay över Fredmansgestalten hos Bellman (1915), "*Gränsen*", en berättelse på prosa (1918) samt hennes båda tyngst vägande arbeten, diktsamlingarna "*Idyll och elegi*" och "*Död och liv*" (1922 och 1925). Dessutom utgav hon en synnerligen förtjänstfullt sammanställd antologi, "*Ur svenska dikten*".

Hon kunde givit mycket mera, om hennes liv blivit längre, men vad hon hunnit ge är rikt och stort nog. Av sin generations lyriska diktare skall *Karin Ek* minnas som en av de avgjort främste, endast hos ett par till (*Dan Andersson*, *Lagerkvist*) finns

en motsvarande intensitet. Ren och skön är hennes dikt, sprungen ur hjärtat, het av kampen, gripande om andras hjärtan och hugsvalande andras kamp — ett monument över henne, eller låt oss hellre säga: ett ungt blommande träd på hennes grav.

I motsats till diktarsystrarna *Cederlund* och *Löwenhjelms* hann hon orientera sig i livet så att säga, brista ut i ung blomning. Hon hade make och barn och hennes diktning får sin egen glans av kärleken och modersömheten. Hennes dikt har, särskilt innan sjukdomen skuggade den, något hänryckt, ljust eldigt, luftigt och bevingat — något som genast åskådliggöres av denna strof ur dikten "*Stjärnnatten*":

Stjärnorna dansade
högt över dig och mig,
mänskaran flammade
vit över nattlig stig.
Sjustjärnans gyllne hjul
välvde sin snabba gång
genom en rymd av storm,
genom en natt av sång.

Och hennes barndikter äro bland de ömmaste, mest gripande vi äga i den arten. De ha något oförgätligt doftande och daggigt över sig, som t. ex. här:

Ett barn från badet kommet
över junis spädaste blom —
två gosshänder, som skänka fritt
sin plockade rikedom —
en barnmun, som doftar av smultron
och helig, okränkta vår —
var är ditt mörker, o Intet?
Var är din smärta, sår?

En gång talar moderssorgen sitt tysta lågmälda språk; det är i den underbara minnesdikten "*En liten grav*" med dessa slutstrofer:

O kunde min kärleks strålände hav
i midvinterns mörker dig värma,
o finge min mun genom nerisad grav
sig tätt mot ditt huvud närma

och andas på händer, som frusna och små
vila mot tystat hjärta —
o, lyfte du blickens skuddlösa blå
och log mot din moders smärta.

Men aldrig min längtan när ner till din
bädd

den inte i världen kan värma.
Dig lille, i snövita skjortan klädd,
himmelska stjärnor beskärma.

Det talas ofta om "idyllisk" diktning som motsats till kämpande så-

dan. Men Karin Eks dikt är på en gång kämpande och idyllisk, det är idyll under evighetens synvinkel, omvärld av dess ljus, kringbrusad av dess hav.

I hennes sista diktsamling mörknar tonen och blir tyngre. Det luftiga ljuset får en mättad guldglans som av gyllene aftonrodnad och blänkande, bittra ödeskällor.

Klar som guld står horisontens rand
under en himmel, tung av vilande moln.
Klar som guld drar den sin fasta ring
runt ett hav av mörknande dyningar rört.

Gråa, tunga — vatten och luft och moln:
klar som guld himlens yttersta rand.
Havet sorlar . . . Kvällens svartnande skär
tecknas i sot mot en synrand — klar som
guld.

I "Död och liv" talar en människa som ärligt och starkt kämpar med livet och döden. Även formen ger uttryck åt denna kamp, den har något egendomligt kantigt och kargt, en rytm som av storm och brottning, något av biblisk kraft och storvulnhet. Den tecknar en ljus gestalt mot en mörknande bakgrund, en människa, som går fram smärtfylld men modig inför ödet, prisande livet och leende mot vilan, den stora, outgrundliga och tysta.

Då "Död och liv" kom ut, trodde och hoppades väl dock många, som undertecknad, att författarinnan var på väg att övervinna sin sjukdom. Det var ej så. Hon är borta, men hennes diktning lever som en frisk, högtidligt strömmande källa för alla som stå undrande inför livet, dess heliga skönhet och gåtfulla mörker.

*

Harriet Löwenhjelm var född 1887, dog 1918. Två år efter hennes död utkom en samling "Dikter", en konstnärligt utstyrd volym med vinjetter av författarinnan. Förlag: Handpresstryckeriet, Råsunda.

Även Harriet Löwenhjelm hör till de diktare, som skola nämnas bland de bästa, mest brinnande i sin tid. Hennes patos är bittrare än de andras, hon framstår som en människa, sällsamt fri från illusioner, trött och bedrövad intill döden men samtidigt genomträngd av skälvanande lidelse. Hon synes i dikterna redan med ena foten utanför denna värld och ser sig tillbaka med en blick, som är fylld av ett stort förakt men också av gränslös kärlek. Här är i sanning ett hjärta, som intet mänskligt tyckes främmande för:

P. Braecke: Fiskarhustrur i väntan på stranden.

Jorden är full utav synder och skam,
full utav smuts och elände.

Till ett försoningens offerlam
Gud oss sin enfödde sände,
sände till jorden oss fjärran ifrån.
Stackars Guds son,
stackars Guds enfödde, blödande son!

Det är enkla, barnsliga tonfall —
men samtidigt: hur förbrända. Hennes
diktning vittnar om nedärvd
kultur och rik begåvning, men tyckes
tillkommen utan egentlig konstnärlig
beräkning; därav får den sin
egendomlighet, sin nakna friskhet,
obesløjade originalitet. Det fordras
mod för att skriva så sant, så
personligt. Men hon hade modet. Hon
hade ingen anledning att förstålla
sig, behövde inte stämma sitt instrument
efter publikens smak och kritiken
till viljes. Hon sjöng med dö-

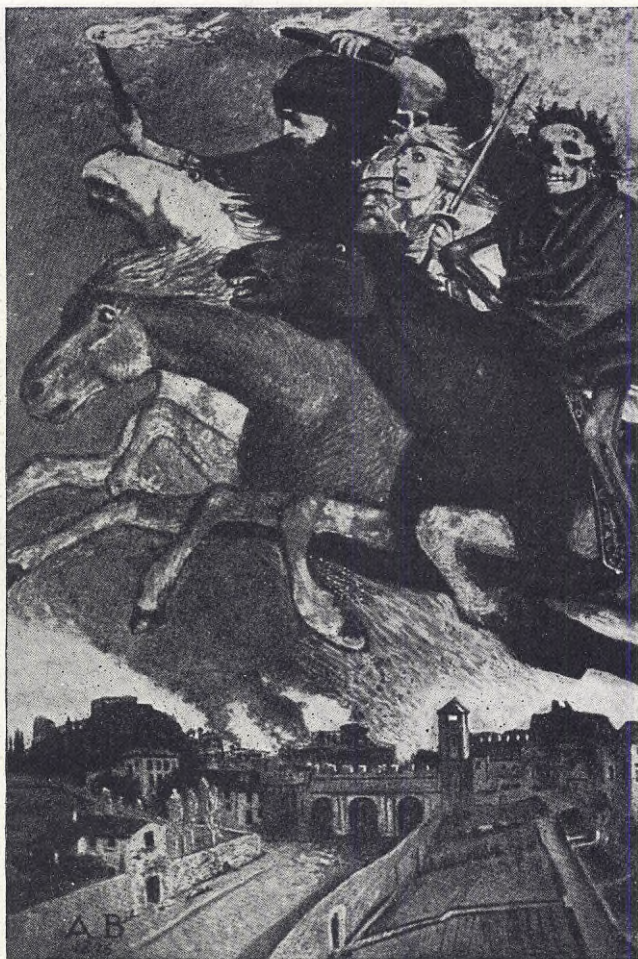
den för ögonen — eget, djävt
triumferande.

Det finns en liten dikt av Harriet
Löwenhjelm, som likväl ej kommer
helt till sin rätt utan den tillhörande
vinjetten — hennes teckningar äro
lika egendomliga och starkt verkan-
de som hennes vers —.

Gud fader ger i himlen fest
och främst är Jesu moder.
Dit är bjuden med som gäst
varje from och goder.

Gyllne frukter bjuds i skåln
och vin på alla borden.
Jesus sitter på ett moln
och blickar ned på jorden.

Dikten tolkar i all sin enkelhet
Jesu ensamhet, och den med honom
(Forts. å sid. 12.)

A. Böcklin: *Kriget*.

10 år.

Det första decenniet efter världskrigets brandens slocknande har nu förflutit. I november 1918 tystnade kanonerna vid fronterna och krigshärarna drogo sig tillbaka.

Det var som ett under hade skett. För den oinvigde kom det plötsligt. Man trodde icke därpå, men det var sant.

Människorna började åter hoppas på livet och dess möjligheter.

Aldrig mera krig. Aldrig mera krig, blev nu fältropet. Världen skall danas till en mänsklighetens boning. Mödrarna åter försonas med livet, barnen bliva deras glädje, deras framtidshopp. Varma människor, starka människor men också kyligare statsmän kommo samman, arbetade och framlade program för den varaktiga fredens upprättande.

Var stå vi nu? Kunna vi höja fredens segerpalm över kriget? Nej, det kunna vi icke. Men hoppet lever i våra hjärtan att kunna utföra detta dåd, värdigt civiliserade människor. Det är en gärning för dig och mig. Ingen är för ringa, ingen är

för svag. De små gärningarna bilda broar som föra till de stora. De tysta gärningarna till dem som höras utöver och uppenbaras för hela världen. Alla kunna vi låta glimtar lysa på mörka stigar, bära bränslor till bålet som skall bränna ner den militaristiska andan.

Arbetarekvinnor! Älska freden och friheten. Samla eder i socialismens tecken, ty det är i folkförbrödningens tecken som krigshetsen dör. I den samhörighetsanda, som socialdemokratien världen över söker utbreda, ligger de bästa förutsättningarna för fred och folkförsoning.

I konkurrensens, vinningslystnadens och rivalitetens anda ligger däremot de naturliga betingelserna för ett allas krig mot alla.

Internationella Kvinnoförbundet för Fred och Frihet påminner om de minuters tystnad, som på årsdagen av vapenstillståndet plågar råda i England till åminnelse av dagens betydelse och dem, som låtit sina liv under kriget.

Tio år ha gått, och den 11 november 1928 är väl ägnad till en återblick på hur hoppet infriats eller svikits, att de fador man genomlevat

aldrig mer skola upprepas, men också till en ärlig självprövning", säger förbundets centralstyrelse och fortsättes i det cirkulär som utsänts:

"Hur många besvikelserna än varit, står det klart, att själva fredstanken vunnit stora landvinningar. Det talas dock om världsfred, om Europas enande på ett helt annat sätt än förr. Inga motgångar, inga bakslag kunna döda förvissningen om att målet måste nås, om mänskligheten skall räddas från total undergång."

I de sista orden säges just vad som alltmer tränger sig fram till förvissning, nämligen: att ett nästa krig är undergången, främst för de folk som komma att deltaga däri, men långt utöver deras gränser, såvida några gränser komma att existera för de krigsvapen, som alltmer fullkomnas för sitt ändamål att sprida död och förintelse, där de föras fram över land och bygd. Det blir intet hjältarnas krig vid fronterna, som kommer att vara det främsta. Den "glorian" avklädes skoningslöst genom de nuvarande rustningarna.

Oro för det uppväxande släktets syn på kriget gör sig alltmer gällande. Hos ungdomen är icke mildheten och godheten det förhärskande draget, utan kampen, men oftast tragiken, i vilken den också själv vill vara medspelare.

Därför måste deras sinnen i tid inriktas på det sunda livets kamp mot förstörelsens makter, skapandet av hjältedåd i uppbyggandets anda.

Kvinnor! Mödrar! Vilken stor uppgift föreligger icke i att fostra och dana de unga för sanning och humanitet, för rättvisans fordringar och framskapande av ljusare och tryggare livsvillkor för det stora flertalet av människorna. Detta göres icke genom deltagande i Lotta Svärds-föreningarnas verksamhet.

Men om kvinnorna lystra till den rörelse, som förgrenar sig utöver hela jorden och bildar en broderskapskedja som vill utplåna klassmärkena och rasmärkena, då finnes hopp för oss alla. Män och kvinnor i gemensam kamp mot våld och oväld, mot fattigdom och förtryck, må samlas i det tecknet. Till socialdemokratiens idéer må våra tankar gå den 11 november. I dem mötas vi.

S. V.

*Sprid Morgonbris julnummer
bland vänner och anhöriga.*

Spådomar i massan.

När natten till lördagen den 22 september 1928 valresultaten för Stockholm sändes ut från Dagens Nyheter till de väntande människomassorna på Hötorget, kunde en iakttagare våga sig på att spå något för framtiden för de olika åsiktsgrupper, som där voro representerade. De betedde sig nämligen på ett karakteristiskt sätt olika och tycktes för övrigt alla vara så upptagna och tagna av vad som på den vita duken ritades, att de voro sig själva i uttrycken för vad de kände. I sådana ögonblick kanske inte bara människor utan också rörelser och partier skola ses.

Där såg och hörde man då först på en estrad vid Konserthusets trappa en tät grupp unga människor — en hel del säkert icke röstberättigade — som taktfast sjöngo med högra handen lyftad som till ed eller hälsning. Ordet "fosterlandet" återkom med envishet ideligen i ett omkväde. Jag och mina kamrater tänkte i första ögonblicket på grund av handrörelsen och det trägna "fosterlandet"... att det var fascister. — Man har ju vant sig vid, att det är somliga som ha monopol på den varan och drar ofta tanklöst sina slutsatser. Men vi skulle bli tagna ur vår villfarelse. — I detta ögonblick visar duken nämligen en större högerökning och en socialdemokratisk förlust. En grupp till höger om de taktfast sjungande ungdomarna börjar då hurra våldsamt och entusiastiskt. En ung man bland dem ropar: "Leve gamla Sverge!" Hurraropen drunkna dock i "Internationalen", vilken den förra gruppen, den vi trodde var fascistisk, börjar sjunga med tydlig avsikt att dränka högerjublet över den socialdemokratiska förlusten. Och lyckades! Sedan de där unga sjungit "Internationalen" med händerna lyftade — vi socialdemokrater sjöngo med, men gjorde det utan åthävor — ropade en ungdom från estraden: "Leve arbetarepartiet!" Och det hurrades av kommunister och socialdemokrater inte så som när man är glad och utskiftar byte, utan så som jag tänker mig man hurrar, när man känner vad som enar och vad som hotar.

De där ungdomarna på och omkring estraden voro kommunister.

Tog iakttagaren fel, när han spår, att de där unga, vad än de respektive ledarna sagt varann för sanningsord angående klyftan mellan socialdemokrater och kommunister, dock i motgångens stund för socialdemokraterna och under egen medgång, kände enigheten inför socialismen under oenigheten. Kanske var det samma slags känsla för vad som är gemensamt för socialisterna gentemot en borgerlig reaktion, som kom en socialdemokratisk politiker att under valrörelsen formulera satsen: "Heller en kommunist än en borgerlig!"

Men var lugn för att varken de unga eller

politikerna voro okunniga om eller okänsliga för den verkliga väsenskillnaden mellan diktatur-socialister och demokrater—socialister.

"Dåne lik som åskan bröder", ljöd det gång på gång från högerungdomen. "Kan ni ingen annan", skrek en av socialistungdomens flygelmän. "Leve gamla Sverge", ropade unghögern var tionde minut minst. — Ack, man tyckte ändå det blev litet tröttande i längden. I synnerhet som samma unge man, som första gången kläckte satsen, inte kunde växla spår utan hälsade varje högerökning med denna välvilliga men något stelbenta reverens för moder Svea. Vi instämde därför av hjärtat när en röd granne till ynglingen "gamla Sverge" inför en glad underrättelse från Sofia utbrast: Leve gamla Sofia! — —

Den ena kampsången efter den andra ljöd från den socialistiska ungdomen. Såg jag dem icke högtidligt bleka, stränga och allvarligt blickande långt bakom den vita duken inför de stränga orden: "Oss alla unga, som längta och strida, oss väntar handlingen, som kräver mer än mod"... Och var det kanske den sången, som drev unghögerns utropare "gamla Sverge" på flykten? Han gick verkligen med de sina och sökte sig annan anknytning i folkmassan. Han måtte ha fått det, ty inom kort hörde man "gamla Sverge" en bit närmare centrum. Men Dåne lik fick avlösning av "Mandom mod." "Ögon

Krieg dem Kriege.

Fredsaffisch från Amsterdaminternationalen.

blå, då och då", sjöngs det tröttsamt ofta medan de röda växlade sånger där borta. "Ögon blå, då och då"... "Vad det låter enfaldigt med de där ögonen i kväll", sade en spjuver. "Fan, vad ni kan mycket visor", sade en tjock borgare, som retades över socialdemokratisk konversation bakom sin rygg. Kunde vi inte åtminstone sjunga "Vi gå över daggstänkta", sade han. — "Jo, om ni tar upp", sade vi. —

Vi gingo några lovar genom torget, tangerande än den ena och än den andra gruppen. Där stå några liberaler och fröjdas över de Carlesonska siffrorna. Där är en ung liberal journalist. Han derangerar sitt välordnade Dorian Gray-ansikte med ett hänleende åt sånger och hurrarop. Jag känner plötsligt att både "gamla Sverge" och den röde flygelmannen därborta, som utbringat ett fyrfaldigt usch för den borgerliga hetsagitationen, har mera rätt till livet och framtiden än den där hänleende självbelåtenheten. Han hör till dem, som framtiden inte ha plats för. En liberalism, som kritiserar och tvivlar på socialism och andra -ismer kan man ibland känna som ett nödvändigt salt, men en liberalism, som kallgrinar, nej, den måste bort! Och den försvinner också. — —

"Kvinnolistan 181 röster!" — Det var inte utan att det var ledamt att vara kvinna i församlingen på Hötorget. Man skämdes litet

smått, att man hörde till samma släkte som de, vilka gingo till val på behörighetslagen med mera sådant i en tid, då ändå de flesta valde för eller emot en stor samhällsfråga. Och de, som inte brydde sig om samhället det minsta grand, ansågo dock att man åtminstone borde låtsas göra det. Men kvinnolistans tillskyndare och representanter tyckte inte ens att de behövde förstå sig, utan kunde komma fram för väljarna med sina ohöljda komplex av tillbakasatta femininer, sin bitterhet mot ett samhälle, som glömt deras förtjänstfulla jag.

Den feminism, som skall kunna göra något och som behövs, måste vara stor och sträng och offervillig. Den måste se längre än till befordringsfrågor och kär fördelar. Den måste få näring ur en annan atmosfär än den, som skapat det strypande småväxta namnet Kvinno-listan.

När man såg det där fåtalet 181, kom man att tänka på ett annat fåtal: röstantalet på listorna Fred och rätt i Södermanland och Halland. Det fåtalet representerade ett tappert frisinne, som icke ville gå med i den borgerliga samlingen. En grupp kvinnor hade samlat detta fåtal och lagat att det höll stånd. Hos det fåtalet finns något av den feminism, den kvinnliga idealitet, som världen och tiden har bruk för. Även utan någon mandatvinst ha de kvinnorna vunnit något, som är kostligare än mandat, silver och guld: människors aktning för deras sätt att föra en politisk kamp. —

Folket troppar av från Hötorget. "Höger och kommunister ha segrat. Socialdemokratin har blivit ett mellanparti. Nu få socialdemokraterna känna hur liberalerna ha haft det. De kunna läsa sin framtids historia i liberalismens."

Så föllo ord och yttranden, spådomarna i massan. Lönar det sig att vederlägga dem, att bevisa skillnaden i läget mellan socialdemokratin nu och liberalismen vid det val, som blev början till slutet för liberalismen som stort folkparti? Nej, säkert inte. Hos motståndare gör det ingen verkan. De se vad de helst vilja se: vår söndermalning mellan höger och kommunister. De av våra egna, som möjligen redan känna sig som mellanparti, äro sådana, som antingen finna sig i mellanläget eller känna till de krafter och vägar, som leda till den stora kämpande frontlinjen. För ingendera behöver man bevisa något. De få sina bevis

för övrigt bägge inifrån, från de personliga erfarenheterna och intrycken av partiet.

Liksom det blir högerens ledning i toppen och ute i bygderna, som nu bestämmer om partiet skall prestera mer än, bildligt talat, Leve gamla Sverge, så är det socialdemokraternas ledning i partistyrelsen, i distrikt och arbetarekommuner, som avgör vad partiet skall spela för roll, det vill säga utträta som politiskt parti.

Det beror på personligheterna, deras moraliska och intellektuella halt. Det beror på massan, vad slags personligheter den väljer till ledare. Men vilka skola lära massan välja ledare?

Valrörelsen har lärt oss att det finns en hittills obeaktad massa, en okunnig och okultiverad, som är högerens väljarskara. Vi ha aldrig sett den massans ansikte så tydligt som nu. Jämförd med denna massa, ledd av de primitivaste ägandedrifter och skrämselfkänslor, äro arbetareväljarna, de traditionella s. k. massorna, mera individer än massa. Hos dem finns åtminstone aningen av politiskt vetande, och där finns den slags känsla, utan vilket modernt kulturliv är omöjligt, nämligen samhällskänsla, ansvaret för det helas väl. Hos högerens nu mobiliserade massa råda enbart drifterna till självbevarelse.

Skola socialdemokraternas ledare kunna vinna något ur denna massa, det vill säga uppfostra den från höger och upp till socialdemokratin? Och skola de kunna det genom att vara helt sig själva, utan att ge avkall på något av det, som är socialdemokratin väsentligheter: demokrati och socialism.

Skola de också kunna göra sin fostrargärning i det sociala missnöjets och förtvivlans garde, som kommunisternas publik och massa? Skola de kunna se vad som är det för demokrati och socialism möjliga i denna rörelse, och vad som är omöjligt såsom varande hätskhet och imbecilitet? Se båggedera, inte bara det omöjliga!

Vi spå att socialdemokraterna skola kunna det. Ty vi tro, tro på deras idé: demokrati och socialism.
S. G.

Sprid Morgonbris!

Ingen klubbmedlem får vara överksam när det gäller agitationen för Morgonbris.

(Forts. fr. sid. 9.)

besläktade, mitt bland alla de goda och glada. Det är den ensamhet som den stora kärleken skapar, kärleken till även de onda, de som fattas vid godhetens gästabud. Alla de andra äro lyckliga, alla glädjas med segerns och det goda samvetets rätt — endast Jesus sitter ensam för sig själv med blicken sorgset nedåtvänd...

Överhuvud synes nazarenens bild ha stått som den stora ljusgestalten för skaldinnan; han är symbolen både för den blödande kärleken och föraktet mot "världen", ljumheten, kälkborgerligheten, och han har burit fram den enda tröst som står att få för den djupast betungade och av livet svikne. Det är kristlig kärlek i skaldinnans bittert ömkande bön för alla "de förknytt", liksom i bönen för "den lille brodern":

Se, jag vill klä mig i en pilgrims kappa
och gå en pilgrims ändlöst långa väg,
och jag skall krypa uppför templets
trappa,

och jag skall still
vid altarstenen ligga,
och utan återvändo skall jag tigga,
tills Herren säger: ske dig som du vill.

Min panna skall jag hårt mot marken
trycka

och säga: Herre Gud och Jehovah,
som håller i din hand all fröjd och lycka,
dig vill jag be:

Jag har en liten broder,
din skattegömmas yppersta klenoder
av namnlös salighet åt honom ge!

Men hon är också kristlig i sin vrede och önskar öppenhjärtigt "fyrtio spö på fotens sula" åt den förstockade, krasse och fariséiske. Aldrig blir hon däremot "kristlig" med citationstecken — kristligt platt och ljum.

Hennes dikt är, om man så vill, ett starkt uttryck för tidens andliga nöd, dess skälvande trosbehov och dess ärlighetskrav. Men först och sist är den en ensam människas hjärtebikt.

Hennes bok avslutas med en strof på engelskt språk, väl lämpad som motto för hennes diktning, liksom för hennes två diktarsystrars. Den lyder i fri översättning:

Må vi vara lyckliga och glädjas
på denna gröna jord, o min son!
Men trötta och leende lämna vi våra
leksaker,
då det är över och livet slut.

En arbeterskas ungdom.

Berättad av henne själv.

(Fors. från föreg. n:r)

Jag bar min gulden, som jag helst velat kasta för fabrikantens fötter, till redaktionen, till "fonden för de utkastade 1 maj".

Nästa första maj fick jag också vara med och fira. Jag försummade inte en dag för agitationen och som jag numera med glädje inser, hade jag slagit in på en god taktik. Bland mina kamrater fanns några, som voro släkt med förmännen och därför hade en privilegierad ställning. Dessa hade jag vunnit för 1 maj, entusiastiskt dem för målet att få fritt den dagen och slutligen gingo de in i deputationen, som skulle framställa saken för arbetsgivaren. Det var en hel liten revolution! Hustrur, döttrar, systrar till förmännen pläderade för fredag 1 maj! Också min vän på den manliga avdelningen hade redligt gjort sin plikt och vi skulle få fira dagen på villkor att vi kunde ersätta alla dem, som inte ville vara med, deras avdrag på avlöningen. Vi plundrade våra sparbössor, där vi samlat för julen, ty det fanns verkligen tre kamrater, som inte drogo sig för att låta oss ersätta avdraget.

Kort därefter höll jag mitt första offentliga tal. Det var en söndag förmiddag på ett fackmöte. Jag talade inte om för någon vart jag skulle gå och som jag ofta brukade gå ut ensam på söndagsförmiddagarna för att besöka museer o. dyl., så fäste sig ingen därvid. Mötet besöktes av trehundra män och nio kvinnor, som jag sedan fick se av referatet i facktidningen. Som kvinnoarbetet i branschen i fråga började spela en betydande roll och männen redan hade kännning av kvinnornas billigare arbetskraft, skulle betydelsen av facklig organisation inom yrket betonas på mötet. Trots en särskild agitation bland kvinnorna och fast över hundra arbetade i en enda fabrik hade inte fler än de nämnda nio infunnit sig. Jag kände formlig blygsel över mina medsystrars liknöjdhet. Allt vad som sades om kvinnorna tog jag nästan som riktat åt mig och kände mig träffad. Talaren skildrade kvinnoarbetets art och betecknade arbeterskornas brist på behov, deras efterblivenhet och belåtenhet som en verklig förbrytelse, som hade mycket ont i följ. Han talade också om kvinnofrågan i allmänhet och av honom hörde jag för första gången August Bebels bok "Kvinnan" nämnas.

Efter talet anhöll mötets ordförande att de närvarande måtte yttra sig om den viktiga frågan. Jag tyckte att jag måste

tala, jag inbillade mig att allas ögon voro riktade på mig och att man väntade på vad jag hade att andraga till mitt köns försvar. Så höjde jag handen och bad om ordet. Det ropades bravo innan jag ens hunnit öppna munnen, så stark verkan gjorde det att en arbeterska ville tala. Då jag steg upp för talarstolen, flammade det för ögonen och det satt som en propp i halsen. Men jag övervann det och höll mitt första tal. Jag talade om arbeterskornas umbäranden, om hur deras arbetskraft exploateras och om deras andliga tillbakablivenhet, i synnerhet det sista, som syntes mig vara själva grundfelet. Jag talade om allt vad jag själv erfarit och lagt märke till hos mina kamrater. Upplysning och vetande fordrade jag för mitt kön och bad männen förhjälpas oss därtill.

Jublet blev stormande, man omringade mig och ville veta, vem jag var, de togo mig för en yrkeskamrat och båd mig skriva en artikel i fackbladet. Det var en kvistig sak, jag hade inte gått i skola mer än tre år, hade ingen aning om grammatik och stavning och min piktur var som ett barns, då jag ju aldrig haft tillfälle att öva mig. Men jag lovade i alla fall att försöka åstadkomma en artikel.

Jag gick hem som i en yrsel. En onämngar lyckosalighet fyllde mig, det var mig som om jag erövat en värld. På natten sov jag inte en blund. Artikeln för facktidningen skrev jag, den var inte lång och otymplig i sin form. Den lydde:

"Om arbeterskornas ställning i fabriker.

Arbeterskor! Ha ni någon gång reflekterat över er ställning? Lida ni inte alla av edra så kallade herrars brutalitet och utnyttjande av er arbetskraft? Många löneslavinnor arbeta från gryningen intill sena kvällen, medan tusentals av edra medsystrar utan arbete belägra fabriker och verkstädernas portar, ty det är dem inte möjligt att få så mycket arbete att de kunna skydda sig från svält eller skaffa sig nödtorftig beklädnad. Och hur långt räcker lönen ens för så långvarigt arbete?

Är det möjligt för de ogifta arbeterskorna att föra en människovärdig tillvaro? Och de gifta? Är det er möjligt att trots ihållande arbete tillräckligt sörja för edra barn? Måste ni inte hungra och frysa för att skaffa dem det nödvändigaste? Sådan är de kvinnliga arbeterskornas ställning och se vi liknöjda på så blir det aldrig någon bättring, utan tvärtom, vi trampas ned och sugas ut mer och mer.

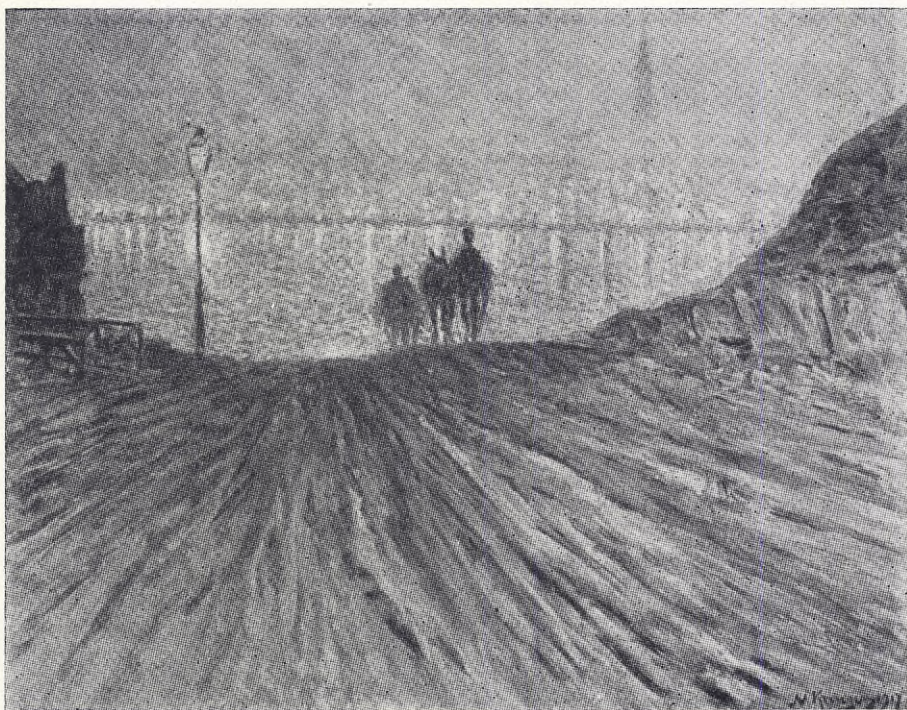
Arbeterskor! Visa att ni inte ännu blivit alldeles försoffade och förkrympta till själen! Samlen er, betänken att manliga och kvinnliga arbetare måste räcka varandra handen till ett gemensamt förbund. Slutet icke edra öron för det rop, som skallar emot er! Gån in i organisationen, som vill fostra också kvinnan till politisk och facklig kamp!

Besök möten, läs arbetaretidningar, bliv klass- och målmedvetna arbeterskor i det socialdemokratiska arbetarepartiets led."

Här måste jag nämna en för mig glädjande händelse. Jag har redan omtalat att min äldsta broder givit sig ut i främmande land efter vår fars död. Vi hade inte sett honom på flera år och senare hade vi träffats helt flyktigt. Min bror hade blivit socialdemokrat och var en energisk medlem i partiet redan långt innan jag hållit mitt första tal. Ryktesvis hade vi hört detta omtalas, det sades att han hade så besynnerliga åsikter, han menade att alla människor voro bröder, "han var socialist". Detta hade förefallit mig helt romantiskt och nu hade jag på egen hand kommit till samma åsikt. Men vår mor klandrade allt hon hörde om hans åskådning, utan att ana att hennes dotter under hennes ögon höll på att utveckla sig åt samma håll.

Vid en arbetarefest träffade jag min bror och var lycklig att ha en likatänkannde i min egen familj. Genom honom lärde jag nu känna flera personer, som jag redan förut beundrat på avstånd.

En dag inkallades jag i principalens arbetsrum. Det var första gången detta hände, fastän jag varit i yrket nu i sju år, och hjärtat bultade på mig när jag gick, följt av mina kamraters undrande blickar. Fabrikanten väntade mig med facktidningen i hand — jag hade under-tecknat artikeln med mitt namn. Han kallade mig "fröken", vilket han ej brukade göra med de andra, och frågade mig om jag kände till tidningen och skrit artikeln i fråga. På mitt jakande svar yttrade han ungefär dessa ord: "Jag kan ju inte föreskriva er hur ni bör använda er fritid, men en sak ber jag om: driv ingen agitation i min fabrik för denna sak. Likaså förbjuder jag varje insamling till understödjande av deras strävanden. Jag vill ha frid och lugn på min fabrik." Till slut yttrade han: "En varning vill jag ge er med på vägen, ni är ung och kan icke bedöma vad ni gör, men kom ihåg att politik är ett otacksamt geschäft."

Nils Kreuger: Höstafton, Stockholm.

Fastän det var min föresats att lägga hans ord på hjärtat och förhålla mig reserverad inom fabriken murar, lyckades det mig ej. Det var svårare än jag tänkt. Ty mycket hade här blivit sämre, flera lättnader hade blivit upphävda. På andra fabriker arbetades det nu under intryck av 1 maj-demonstrationen tio timmar, men vi arbetade fortfarande elva. Detta som ett straff för att vi dock dristat oss att fira första maj. Härvidlag skilde sig icke vår fabriksägare från så många andra, han kände sig som arbetarnas herre och försörjare och arbetarna skulle ha hans nåd och ädelmod att tacka för allt. För att vi en gång understått oss att företaga en handling, som icke hade hans gillande, skulle vi straffas. Först då jag inte längre var kvar på fabriken, samtyckte han i nåder till att förkorta arbetstiden med en timme, men tog i gengäld en skriftlig förbindelse av personalen att den ej skulle befatta sig med de socialistiska strävandena.

Mycket såg jag nu med andra ögon än förr. I fabriken arbetade ett antal flickor, som ej uppnått den av lagen stadgade åldern. När inspektörens besök väntades — och märkvärdigt nog visste man alltid när han skulle komma — inskräppte det hos dessa barn att de skulle uppge sig vara 14 år gamla, ifall de blevo tillfrågade. Förr hade jag resonerat som de andra: "Han är en god människa som tar på sig en sådan risk för fattiga människors skull." Men sedan jag läst Engels "De arbetande klassernas ställning i England" såg jag saken på ett annat sätt. Nu hade jag en annan uppfattning om barnarbetet och då jag lärt mig se objek-

tivt på min egen förfärliga barndom på mellanhändernas verkstäder och i fabriker, kom jag till andra slutsatser. Dessutom kom jag underfund med, att de arbeterskor, vilka redan som barn kommit in i fabriken, voro de mest konservativa och oemottagliga för alla uppmaningar till solidaritet. De betraktade sig som en del av fabriken, utan att inse, vilken ringa del av den även av dem producerade rikedom kom dem till del. De voro de ödmjukaste, de mest krypande, som endast visste av känslan av tacksamhet mot den gode husbonde, som gav dem bröd för livstid. Mina och mina liktänkande kamraters strävanden betraktade de med hat och avsky. Var det då underligt att jag helst skulle velat göra inspektören uppmärksam på att trettonåriga barn användes i fabriken? Och hur putsades och skurades det inte, när tjänstemannen väntades! Då utvecklades en verklig renlighetsfanatism, fastän annars damm och smuts i veckotal frodades obehindrat.

Mina kritiska iakttagelser sträckte sig också till annat. Vi tillhörde nu en sjuk-kassa och vår representant i styrelsen hade alltid utsetts av fabrikanten. Men nu visste jag, att vi hade rätt att själva välja honom och jag gjorde denna rättighet gällande tillsammans med den förut nämnde partivännen.

(Forts.)

*Besök alltid, så vitt möjligt är, för-
eningens möten, så att du ständigt är
med om att fatta beslut i din förening.*

Kämpande tro.

Tidens förlag har i dagarna utsänt en ny diktsamling av Ragnar Jändel med ovanstående expressiva titel.

Förf. är ju sedan rätt länge känd och uppskattad för sina stilla, svala och rofyllda stämningar och meditationer huvudsakligast över religiösa motiv och idyllisk naturlyrik, som han ofta förlämnar bunden form.

I Ragnar Jändels diktning finner man dock mera sällan den djupt gripande känslan, den glödande hänförelsen, den djupa, inre skådande visionen, som i syner och stämningar förmår att giva förnimmelser, som oemotståndligt gripa även icke befryndade läsare.

Jändels diktning, spröd och ibland något entonig — dock aldrig diffus — varken tål eller för vissa eftersträvar att "mätas" med allt för fordrande anspråk.

Det har framhållits förut och torde fortfarande svara mot de flesta av hans vänners och läsares uppfattning, att skalden liksom blivit för mycket fastvuxen och bunden i och av den något ensidiga och begränsade motivkrets han hittills företrädesvis odlat.

Det blir i längden något tröttande med dessa upprepade variationer över religiösa, ofta rent kristliga tema och betraktelser, som fått alltför mycket inkräkta på den naturlyrik Jändel stundom lyckligt övat.

Man har dock en känsla av att förf. är mäktigt skänka bilder av långt djupare och lödigare etisk halt än de religiösa meditationer han hittills givit.

Hos Ragnar Jändels läsare kan dock aldrig tvivel uppstå om den äkta längtan, som besjälar diktaren att ge sitt bästa eller om fullödigheten och troheten i hans personlighets innersta väsen mot de ideal han besjunger. Något ordmåleri finner man ej i hans dikter, utan allt förnimmes genomlevt och smält och förmåler sig i äkta samstämmighet med den anspråklösa, lågmälda melodi förf. mest älskar att odla.

Tillämpligt å förf. själv torde vara de ord han i samlingens inledningsdikt säger om duvan, som släpptes från arken efter syndafloden:

"Teke prisar jag din flykt
och kallar den tapper —
du måste ju flyga,
du hade ju intet val."

Valens facit i siffror.

Då nu översikterna över valen visa på exakta siffror taga vi oss friheten införa några av dem i Morgonbris. Visserligen ha väl de flesta studerat dem i dagspressen, men som stöd för minnet i fall vi skulle bli i behov av dem förtjäna de införas även i Morgonbris.

Som vi veta förlorade socialdemokraterna 15 mandat, en förlust som blir kännbar icke endast för vårt parti som sådant utan säkerligen

	1924	1928	% av väljarna					
			±	±	%	1924	1928	
Högern	461,257	692,427	+	231,170	+	50	26,1	29,4
Bondeförbundet	190,396	262,760	+	72,364	+	38	10,8	11,1
Liberalerna	69,627	69,824	+	197	±	0	3,9	3,0
Frisinnade	228,913	305,638	+	76,725	+	34	13,0	13,0
Socialdemokraterna...	725,407	873,998	+	148,391	+	20	41,1	37,1
Höglandskom.	26,301	—	—	26,301	—	—	1,5	—
Kilbäckskom.	63,601	151,575	+	87,974	+	138	3,6	6,4
Summa	1,765,502	2,356,022	+	590,520	+	33	100,0	100,0

Partiställningen i andra kammaren är nu 90 socialdemokrater, 74 höger, 27 bondeförbundare, 27 frisinnade, 8 kommunister och 4 liberaler. Kvinnliga ledamöter äro 3, nämligen 2 socialdemokrater och 1 höger.

Av siffrorna i tabellen framgår, att socialdemokraternas röstsiffra trots förlusten av mandat höjdes med 148,391 nya väljare, således 20 %, vilket inger förhoppning till ett annat val, men i belysning av högerns omkring 50 % i röstökning blir man betänksam. Dessa siffror äro nyttiga att studera, ty de tala ett tydligt språk om vad vi få lov att använda den mellanliggande tiden till.

Hur många kvinnor som deltagit är ännu icke känt, men vi förmoda att även de mött upp i större utsträckning än förr. Kvinnliga väljarkåren är den verkligt stora reserven att draga till sig röster ur, vilket också högern vetat att be-

Någon utförligare "analys" över de skilda dikterna — övervägande hymn och andakt — kan ju icke göras i en kortfattad anmälan.

Diktaren har många vänner bland läsekretsen, som helt säkert komma att uppskatta denna bok, som också av förlaget givits en synnerligen förnäm och behaglig utstyrsel, särskilt berömvärdt när man erfar priset vara endast kr. 2:75. V.

kommer att medföra oanade verkningar för småfolket i sin helhet. Det blir icke endast för vad som beslutas i riksdagen som förlusten får betydelse utan även genom den administrativa makten, som regeringen äger, kan framstegsarbetet tillfogas bakslag, som kan komma att sträcka sig långt fram i tiden.

Här nedan den tabell som utvisar de olika partiernas röstsiffror och förändringarna från förra valet.

gagna sig utav. De så förlöjligade kaffejudningarna äro ur deras synpunkt varken för dyrbara eller föraktfulla agitationsmedel, utan ger säkerligen full valuta.

Valhemligheten fördöljer visserligen till vilket parti rösten i det särskilda fallet lägges, men allt säger oss, att icke socialdemokraterna vunnit på kvinnornas rösträtt. Det ha de icke gjort i något land, men av de möjliga beräkningarna i andra länder har det dock visat sig, att socialdemokraterna ha utsikter att även få det stora flertalet kvinnor till sina väljare. Men upplysningsarbetet tar tid innan det hinner verka. Uppfostringsarbetet bland männen hur de skola bemöta kvinnorna tar också tid. Och icke förr än inom de breda lagren, männen, med större förtroende och verklig vilja till kvinnornas deltagande uti vårt arbete, begära deras medverkan och vädjar till dem som valmän, komma de att sluta upp i någon större utsträckning kring socialdemokratien. Det är en bildningsfråga för våra män i dess djupaste mening. Det måste komma in något, man skulle vilja säga aktningfullare och ärligare hos våra män för kvinnorna. Intet fjäsk eller någon särskild uppmärksamhet i yttre bemärkelse, utan något som ger större förtroende och mera av lust hos kvinnorna att sluta sig till rörelsen och samarbeta med männen.

S. V.

glatt prat om mat

hör man i de familjer
som köpa i

Konsum

Billiga och sunda varor
i sunda butiker.

Internationella Kvinnoförbundets för Fred och Frihet svenska sektion anordnar på nyåret — den 8—12 jan. — sin femte upplysningskurs, som denna gång förlägges till Malmö—Lund. I Malmö — den 8—10 jan. — hållas föredragen å rådhuset i landstingssalen eller Knutssalen. Kursen fortsättes i Lund den 11—12 jan. och avslutas med vesper i domkyrkan. Underhandlingar pågå med framstående in- och utländska föreläsare.

Kamratmöte i Iggesund.

Hälsinglands soc.-dem. kvinnoklubbar voro på försommaren inbjudna till kamratmöte i Iggesund.

Mötet öppnades av Lovisa Strandberg, som hälsade alla hjärtligt välkomna och med några ord erinrade om nyttan och meningen med dessa kamratmöten. Uttalade sin glädje över att se kamrater från så många platser och i så stort antal samlade.

Efter unison sång och val till olika funktioner diskuterades organisationsfrågan, som inleddes av Inez Wickström från Söderhamn, som klarlade en del punkter i förslaget och erinrade om den nytta vi haft av vårt förbund.

En livlig diskussion följde i vilken flertalet deltagare deltog och antogs enhälligt följande uttalande:

"Soc.-dem. kvinnoklubbarna i Hälsingland samlade till kamratmöte i Iggesund, beslutar enhälligt med anledning av behandlingen av förslaget till Soc.-dem. kvinnoförbundets omorganisation, att ej godkänna detsamma utan önskar behålla sina gamla organisationsformer."

Härefter följde diskussion på inlämnade motioner.

Efter middagsrasten höll distriktsordf.,
(Forts. å sid. 18.)

Personlighet.

Massrörelser utan inslag av personligheter äro otänkbara. Massan, såsom helhet betraktad, är och förblir behärskad av tröghetens lag, vilken lags verkningar endast per-

sonligheterna i mer eller mindre utsträckning förmå upphäva.

Personligheterna i en massrörelse ge sig tillkänna genom ett ständigt röjnings- och föregångsarbete i och för rörelsen, vilket arbete kräver både många och starkt utvecklade personliga egenskaper.

Personligheten är icke en under-

visningens, en bördens eller rikedomens mogna frukt. Personlighetens sårmarke är mod i en härdad karaktär. Den modlöse, som ständigt ser en fara uti att stöta andra för huvudet, som vill trampa endast där, som andra trampat, saknar personlighetens främsta egenskap. Den slöe, som helt mekaniskt, liksom omedvetet, trampar efter de andra på grund av massans tyngd och tryck, saknar varje skymt av personlighet.

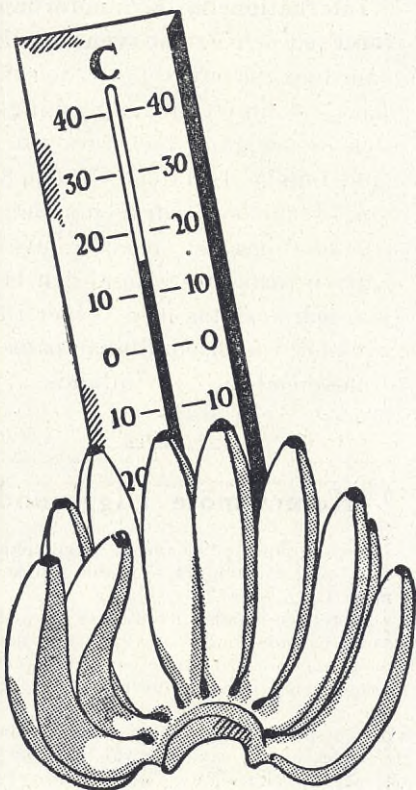
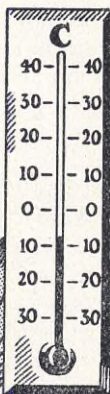
Det högsta uttrycket för personligheten i en massrörelse är att låta det egna jaget falla i striden för rörelsen och den egna övertygelsen. Den religiösa martyren på bålet är ett av de längst gående uttrycken.

Arbetarörelsen, vår tids största massrörelse, har krävt och kräver alltjämt personligheter för sin utveckling och verksamhet. Rörelsens styrka och framgång beror ej endast på den massa, den famnar, utan också på graden och mängden av sina utpräglade personligheter.

Fackföreningsrörelsen, denna stora och viktiga gren av arbetarörelsen, har icke minst behov av största möjliga inslag av personlighet. Varje enskild fackförening, om än aldrig så liten, åskådliggör i verkliga livet hur betydelsefull personligheten i själva verket är. Tvister på arbetsplatsen uppstå och skola biläggas. Missmod och tveksamhet smyger sig in bland medlemmarna, misstänksamhet, split och tvedräkt sås ut bland dem; ogenomförbara krav framföras och oviljan att förstå var möjligheternas gränser gå kan vara stor. Personligheten är här oersättlig. Är detta en sanning, som ligger öppen och klar för var och en, så är den sanningen lika tydlig och klar, att inom varje fackförening, om än aldrig så stor, är det förenat med de största svårigheter att bringa fram medlemmar med för en givande verksamhet erforderliga personliga egenskaper. Egenskaperna för detta arbete äro mod, övertygelse och en fast karaktär. Mod att möta motstånd och misstänksamhet; övertygelse om rättvisa uti det som skall förfäktas; en karaktär som förmår hålla ryggen rak i alla situationer.

Det gäller för varje fackförening, stor såväl som liten, att ej allenast tillvarataga alla sina personliga tillgångar, utan också, så långt möjligheterna sträcka sig, bringa fram förefintliga resurser i detta avseende. Bland arbetarna slumrar ej endast begåvning, utan också person-

Man kan inte frysa ned bananer.

De bli grådaskiga i skalet och sakna det "liv" i färgen som anger, att frukten är behandlad med den sakkunskap en välskött bananaffär kräver.

Genom rationell skötsel vid en temperatur som aldrig får understiga plus 10 grad. C., får bananen den klara höggula färg som betyder, att stärkelset är förvandlat till druvsocker. Först då är den ett av de mest lättsmälta näringsmedel.

Förvissa Eder om att

Ni får Jamaica-bananer

hos Eder handlande!

A.-B. BANAN-KOMPANIET.

Ensam importör till Sverige av JAMAICA-BANANER.

Från kamratmötet i Hörnefors.

På inbjudan från Hörnefors socialdemokratiska kvinnoklubb samlades de övriga klubbarna i länet lördagen och söndagen den 30 juni och 1 juli till kamratmöte därstädes.

Vid framkomsten välkomnades klubbisterna av Hörnefors-kamraterna, vilka bjödo på kaffe, som smakade härligt efter den långa bilturen. Kl. 7 samlades distriktsstyrelsen till sammanträde och kl. 8 öppnades mötet av kamrat Amanda Johansson. Till ordförande för mötet valdes kamraterna Olga Olsson, Umeå, och Amanda Johansson, och till sekr. och referent Hildur Öhman, Holmsund. Ordf. hälsade de till ett 30-tal uppgående representanterna från de olika klubbarna välkomna, varefter Kvinnornas international sjöngs.

Efter kafferasten rapporterade kamrat A. Johansson från kvinnoförbundets kongress i Stockholm. Rapporten lades med godkännande till handlingarna.

Så upptogs diskussionsfrågan: "Vad skall agitationskommittén egentligen göra, för att kunna sägas ha fyllt sin plikt?" Efter en stunds debatt enades klubbarna om att försöka få en talarinna jämte ekonomiskt bidrag från förbundet för bedrivande av agitation. Agitationskommittén fick i uppdrag att tillsamman med V. U. sköta om saken samt att i samråd med ungdoms- och partidistrikten anordna en turné i länet.

Upptogs så frågan om var nästa årskonferens skulle förläggas. Inbjudningar framfördes från såväl Robertsfors som Sikeå och Holmsund och efter en stunds diskussion beslöts förlägga konferensen till Holmsund å tid, som av distriktsstyrelsen närmare skall bestämmas.

Nu närmade sig kamratmötet sitt slut, men innan den sista sången sjöngs begärde en manlig partikamrat ordet och tackade å de inbjudna manligas vägnar för det intressanta möte, de fått vara med om. Han uttryckte sin uppriktiga glädje över de framsteg, kvinnorna gjort inom såväl förenings- som det politiska livet. Han påvisade den stora nytta dessa kamratmöten hade med sig och rekommenderade dem varmt till efterföljd för arbetarekommunerna.

Det är alltid uppmuntrande att från manligt håll få höra några erkännande ord, som

lyskhet. För övrigt gäller det för varje intresserad medlem att undersöka om det ej till äventyrs slumrar en personlighet under den egna rocken. Av personlighet bland mänskorna blir det aldrig för mycket.

(Ur Textilarbetaren.)

Textarius.

Varför är husmodersarbetet undervärderat?

På denna fråga lämnas svar i en skrift, som i dagarna utgivits från K. F:s bokförlag. Både män och kvinnor ha all anledning att uppmärksamt läsa den och begrundade dess allvarliga vädjan. Det husmoderliga arbetet, som i vår tid av olika anledningar alltför mycket undervärderats, fastställes här såsom en i högsta grad produktiv sysselsättning och husmoderns arbete jämställs med företagarens inom näringslivet.

En ekonomiskt bildad kvinna och husmor riktar här samhällets uppmärksamhet på en viktig fråga, nämligen den, att husmoderarbetet underlättas. Detta skall ske genom utbildning, anskaffning av arbetsbesparande hjälpmedel, praktiska anordningar och förnuftig organisation av hemarbetet.

Författarinnan framhåller hur förbättringar på detta område skulle skapa ökat välbefinnande, bättre hälsa och större förutsättningar för ett ökat allmänt västånd. Varför, frågar hon, tänker lantmannen på att underlätta arbetet i ladugård och jordbruk men försummar samma sak när det gäller hans hustrus arbete i hemmet? Eller varför tänker man icke på att genom förbättrade metoder i hemarbetet uppnå ökad effektivitet liksom man gör detta inom näringslivets olika grenar? Hushållningen tar hand om varor för miljarder kronor årligen av de produkter, som näringarna frambringa för vår försörjning. Anskaffningen, vården och förädlingen i hemmet av dessa varor ha en privatekonomisk och nationalekonomisk betydelse av lika stora mått som näringarnas. Det är därför på tiden att en riktig värdering av hemarbetets betydelse kommer till stånd och att husmödrarna erhålla en utbildning för sitt yrke, som sätter dem i stånd att utöva detta på bästa sätt. Den lilla, smakfullt utstyrda boken betingar endast 50 öre i pris.

visa, att de förstå den goda, ärliga vilja, som finnes hos kvinnorna, då det gäller att lära och fostra sig själva till framtida uppgifter.

Så avslöts mötet med en sång, varefter de inbjudna följde med sina respektive värdinnor för att vila några timmar och så friska och krya fortsätta följande dag, som helt var ägnad åt glädje och gamman. I motorbåtar fördes gästerna ut till havs till en holme. Dagen förflöt som en enda sammanhängande stor fest, med sång, musik, dans, kaffe och rikligt av annan förplägnad, som kokades ute i det fria.

Vid uppbrottet tackades också Hörnefors-kamraterna särdeles varmt för den vackra och alltigenom angenäma dagen, som givit dem så mycket av det goda kamratskapets glädje och en sporre till oförtrutet fortsatt arbete inom våra klubbar.

Mathilda Hollstensson ur tiden.

Norbergs soc.-dem. kvinnoklubb har återigen drabbats av kamratsorg, i det att klubbens äldsta medlem, Mathilda Hollstensson, avlidit. Kamrat Hollstensson var en som flitigt besökte klubbens möten, där hon alltid sade sin mening ärligt och uppriktigt, mängden gång blandad med litet humor. Likaså var hon en varm nykterhetskämpe. Hon har i 35 år tillhört I. O. G. T. 816 Berg, där hon även varit en trogen medlem och aldrig fränsagt sig några uppdrag utan alltid stått på logens bästa. Detta visade sig också, då hon vigdes till gravens ro, genom den stora tillslutning och den rika blomstergården vid hennes bår. Vid graventalande å logen 816 Bergs vägnar hr Clifford, som framförde ett tack till den bortgångna för de många och goda insatser, hon under livstiden gjort för nykterhetskampen, samt nedlade en vacker krans, varefter deras standard sänktes. Därefter framträdde klubbens ordf., fru Alma Hvidfeldt, som varmt framförde klubbens tack till den bortgångna för hennes arbete inom klubben och den socialdemokratiska kvinnorörelsen, samt nedlade klubbens krans, varefter fanan sänktes.

Frid över hennes minne! H. N.

Är silver bättre än guld?

Ordspråket säger visserligen motsatsen. Men nu kan man lära sig tala. Tre tusen ha redan prövat vår talarekurs. Begär prospekt!

Kooperativa förbundet
Studieavdelningen,
Saltsjöbaden.

Kamratmöte i Skoghall.

Skoghalls soc.-dem. kvinnoklubb hade söndagen den 6 okt. anordnat kamratmöte, till vilket klubbarna i Karlstad, Forshaga, Munkfors, Skattkärr samt Kil voro inbjudna.

Efter ett par musiknummer öppnade klubbens ordf. mötet och hälsade samtliga välkomna, varefter sjöngs "Arbetets kvinnor". Att leda dagens förhandlingar valdes fru Beda Bergkvist, Forshaga, och till sekreterare och fererent fru Elvira Bergström, Skoghall.

Bland frågor, som diskuterades, var frågan om "Våra intryck från valarbetet" och den blev livligast debatterad. Alla voro eniga om, att man under innevarande period måste bedriva ett ännu intensivare upplysningsarbete.

Härefter gjordes ett uppehåll i förhandlingarna, då gästerna bjödos på kaffe, under tiden underhölls med ett par sångnummer.

Därefter diskuterades "Filmens inverkan på ungdomen". Av debatten framgick, att det ansågs att endast sådana filmer som äro avsedda för upplysning och uppfostran kunna anses vara lämpliga för ungdomen.

Riksdagsman Norsell, Karlstad, höll en intressant föreläsning om "Sjukförsäkringen, arbetslöshetsförsäkringen och arvskattefrågan", vilket av kamratmötet livligt senterades.

Mötet, som alltigenom präglades av den bästa stämning, avslöts efter vederbörliga avtackningar och sjungandet av "Internationalen" samt utbringandet av ett fyrfaldigt leve för den soc.-dem. kvinnorörelsen.

Därefter bjöd Skoghallsklubben på gemensam tesupé. Ref.

En god Julklapp

är ett prenumerationskvitto å
Morgonbris för 1928.

Läsa är ett — öva ett annat.

Några praktiska råd.

Ni studerar bokföring, svenska, nationalekonomi eller något annat ämne. En kväll då och då sätter Ni Er ned vid skrivbordet framför studiebrevet, läser sida efter sida, tänker igenom det lästa och svarar till sist på frågorna. En annan kväll fortsätter Ni med nästa studiebrev och så småningom är kursen avslutad.

Ni får ett betyg och har således papper på att Ni är kunnig i det eller det. Åren gå och en vacker dag sätter man Er som kassör eller sekreterare i en förening eller Ni har av annan anledning bruk för Edra kunskaper. Kommer Ni att kunna använda de kunskaper, Ni inhämtat?

Det är just den stora frågan: kan man tillämpa kunskaperna?

Ja, om man studerat på rätt sätt!

Var och en inser omedelbart att minnet ej kan räcka till i längden för alla kunskapsdetaljer. Har man nöjt sig med att lära in vissa fakta, har man därför oftast arbetat opraktiskt. Personer med "hästminne" äro fåtaliga!

Vi vilja därför föreslå en annan metod.

Denna metod kan användas i många studiemöten och besitter den utmärkta förtjänsten att den är bekväm på samma gång den kan och bör tillämpas på företeelser i det praktiska livet. Man behöver ej sitta vid ett skrivbord i sin ensamhet utan kan vandra omkring på vägar och gator eller sitta framför dagens tidning och praktisera den.

Låt oss antaga att Ni studerar bokföring. Här gäller det således att omedelbart ha klart för sig, hur en "post" bokföres och var man skall finna igen dess verkningar bland föreningens samlingskonton. Man bör alltså öva sig att snabbt kunna avgöra detta och det kan ske var och när som helst.

Ni går förbi ett skyltfönster. Ljuset är tänt, varor ligga i fönstret.

Se nu på fönstret — bokföringsmässigt! Ljuset kostar pengar. Till vilket konto skall utgiften föras? Var i årets resultat ligga dessa pengar? Alltså: följ ljuset framför Eder ända fram till årets vinst- och förlustkonto.

Varorna i fönstret! På vilket konto ha de redan förts? Var bland föreningens tillgångsposter återfinna Ni dem och hur ha de kommit till balanskontot? — Antag att varorna i fönstret bli förstörda! Vilka konton påverkas därav?

Men det är inte endast på affärgatan, Ni finner tillräckliga anledningar till övningar i bokföring. Skogen längs landsvägen, gärdsgården, vägunderhållet ingå i

lantbrukarens bokföring och kunna bli föremål för Edra bokföringsstudier.

Om Ni på angivet sätt vänjer Er att tänka bokföringsmässigt, kommer denna vana att ge Er blick för ämnet och säkerhet i ämnets utövande.

Kanske Ni studerar talekonst! Hur många anledningar givas det inte för träning av röst och hastighet i talet, tydligheten i uttalet o. d. under dagliga samtal! Ni kan omforma hela spalter, ur dagspressen och böcker, om Ni så vill, till det språk en talare i en viss situation använder. Om Ni väntar i en butik på att bli expedierad, kan Ni fundera ut, hur Ni skulle i tal skildra det febrila arbetet i butiken, vad Ni skulle inleda Edert tal med och hur Ni skulle sluta.

Är nationalekonomi Edert studieämne, lämnar den omgivande verkligheten många tanketrådar fram till de ekonomiska lagar, Ni läst om i studiebrevet. Om Ni ser en pojke misshandla sin firmas cykel, komma tankarna att kretsa omkring sådant som kapital, dess förnyande och förstörande, betydelsen därav inte endast för firman utan även för det hela o. s. v.

Vårt råd lyder således: öva in under dagarnas lopp det ämne, Ni studerar på morgnarna eller kvällarna. Bruka Edra tankar i detta ämnes tjänst tills Ni blir sadelfast.

Tänk bokföringsmässigt, nationalekonomiskt, talaremässigt, stilistiskt, kommunalt o. s. v. På så sätt ser Ni med nya ögon på Eder omgivning och kan inte undgå att känna tillfredsställelsen av att kunna se nya sidor i dagens verkligheter.

Kamratmöte i Iggesund.

(Forts. fr. sid. 15.)

Inez Wickström, föredrag över ämnet: "Arbetarkvinnor i hemmet". Tal. berörde särskilt arbetarkvinnans liv, hennes ekonomiska ansvar och ansvar som uppfostrarna för det uppväxande släktet. Det väl formade talet framfördes på ett medryckande sätt som fängslade åhörarna.

Ordf., Lovisa Strandberg, framförde därefter ett tack till talarinnan och de besökande, varefter det synerligen angenäma kamratmötet avslöts med tack till Iggesundskamraterna för de utomordentliga arrangemangen och sjungandet av Internationalen. Ref.

KOOPERATIVA SYFABRIKEN
Linnéa
FÖRENING U.P.A.
STOCKHOLM

Obs.! Detta märke på varje plagg.

BARNHUSGATAN 20

Köp vad Ni behöver
för hushållet hos

LINNÉA

STOCKHOLM

På avbetalning

Herr- & Damkläder

Korkmattor,
Mjuka mattor,
Gardiner,
Täcken, Filtar,
Turistsängar
m. m.

STRÖMBERG & C:o

BARNHUSGATAN 16,
TUNNELGATAN 23.

Kooperatismen, en studie över den kooperativa samhällsuppfattningen, av Anders Örne, har nu utkommit i tredje omarbetade upplagan (21—25 tusendet).

Skriften, som alltsedan utgivandet av första upplagan 1921 varit livligt diskuterad i tidningar och tidskrifter, är utökad med ett nytt kapitel om det internationella varuutbytet.

Boken har utkommit på Kooperativa förbundets bokförlag och kostar endast 75 öre.

*Gynna Morgonbris
annonsörer!*

Aktiebolaget Arbetarnes Tryckeri

FOLKETS HUS, STOCKHOLM

TEL.: 2276, Norr 4043

*

Rekommenderar sig till utförande av alla slags trycksaker

*

Moderna stilar
Snabbt utförande
Moderata priser

STUDIEHANDBOK 1928 — 19:de LÄSÅRET

En bok som öppnar nya möjligheter.

N. K. I:s stora studiehandbok lämnar anvisning på inkomstbringande områden, som stå öppna för fackutbildad ungdom. Genom att studera en stund varje kväll kan Ni på kortare tid, än Ni kanske anat, göra Er kompetent för en lönande befattning med framtidsmöjligheter. Begär därför genast N. K. I:s *kostnadsfria* studiehandbok, som lämnar närmare upplysningar om fack och kurser.

Gratis till alla intresserade!

Till NORÉNS KORRESPONDENSINSTITUT,
Regementsgatan 12 **N. K. I.** Malmö.

Sänd mig gratis och portofritt Eder STUDIEHANDBOK.

Namn: .....

Adress: .....

ATELIER HERTHA

utför konstnärliga arbeten i läderplastik, lämpliga till presenter, såsom Skrivunderlägg och Portföljer, Plånböcker, Bok- och Telegrampärmor, Damväskor m. m.
DROTTNINGGATAN 88 B STOCKHOLM - Tel. Norr 3036. Elever emottages även.

Meddelande från expeditionen.

Följande arbetsmaterial kan tillhandahållas mot postförskott:

Medlemsmatrikel	Kr. 5:—
Kassabok (blå pärmar)	» 3:60
Protokollsbok (blå pärmar)	» 1:85
Medlemskort med förbunds- och avdelningsstadgar	» 0:05
Brevkort pr 100 st.	» 1:50
Mötesaffischer pr 100 st.	» 2:—

Gratis erhålles uppropet Till kvinnorna samt anmälningsblocken.

Bekvisationer insändas till Socialdemokratiska kvinnoförbundet, *Upplandsgatan 1, III, ö. g.*

KAFFE

i parti och minut köpes bäst och billigast från Handelsfirman HERMES, Birger Jarls-gatan 71, Stockholm. Tel. N, 116 74. 4 1/2 kg. fraktfritt. Agenter ant. (Begär prislist.) (Åberopa denna tidning.)

Liten familj

blir inte stor om man i god tid gör sina inköp hos oss. Upplysningsbroschyrer och prislista mot 45 öres porto. Privat avsändare om så begäres.

Nils Adamsson,

Jakobs-gatan 22, Stockholm I.

Gre-Ess
Smalar Som Smör

Rådfrågningsbyråer.

Västgöta—Dals soc.-dem. kvinno-
distrikts rådfrågningsbyrå för möd-
rar. Doktor Gärda Lidfors av Geijer-
stam, Götabergrsgatan 26, Göteborg.
Tel. 22 50. Mottagning vardagar kl.
11 f. m.—1 e. m.

Vid Basarer o. Fester
rekvirera vår Katalog.
Allt som behövs finnes

Tel. 27 33.
Västerlångg. 66
Stockholm.

Wesslings
Basarvaru A.-B.

De broschyrer

som gingo ut från Tidens förlag under val-
rörelsen voro i de flesta fall mycket goda
upplysningskrifter i aktuella frågor. De
hava samma värde nu som före valet. Flera
av dem passa utmärkt att föredragas och
diskuteras på klubbmötena.

Vi skola här nämna några:

Trygghet och säkerhet åt Sverges folk, av
Gustav Möller.

Humanitet och arbetslöshet, av Gustav
Möller.

Arbetarkvinnorna och höstens val, av
Olivia Nordgren.

Den svenska socialförsäkringens brister,
av Bernhard Eriksson.

Egendomsutjämning och arvsskatt, av
Ernst Wigforss.

Rekvirera dem från Morgonbris expedi-
tion.

Aktuella spörsmål på släktlivets område
hör också till de skrifter, som äro av stort
värde och vars innehåll ingen bör vara
främmande för.

Ingen av dessa skrifter överstiger 35 öre
i pris. Rekvirera. Studera. Diskutera.

Morgonbris.

Tidning för den socialdemokratiska
kvinnorörelsen.

Utgives av styrelsen för Sverges
Socialdemokratiska Kvinno-
förbund.

Redaktör: Signe Vessman, Tel.
Norr 244 36. Upplandsgatan 85,
Stockholm.

Expedition: Anna Svensson,
Grindsgatan 10, III, Stockholm
Sö. Tel. Söder 78 98.

Pr en u m e r a t i o n s p r i s :
Helt år kr. 3:—, halvt år kr.
1: 50; lösnummer 25 öre.

A n n o n s p r i s : Sista sidan 25 öre,
textsida 40 öre pr mm.

ARBETAR-BODENS DAMEKIPERING

Holländaregatan 7

säljer till lägsta pris Dam- & Barnkoftor.

Dam- & Barnunderkläder.

Extra starka barnstrumpor.

Sv. Soc.-dem. Kvinnoförbund.
Ordf. Signe Vessman. Tel. Norr
244 36. Expeditionsförelse: Fru
Hulda Flood, Upplandsgatan 1, 3
tr. ö. g. Tel. Norr 288 86.

**Stockholms stads o. läns soc.-
dem. kvinnodistrikt.** Adr.: Ordf.
fröken Anna Svensson, Grindsgatan 10,
Stockholm Sö. Kassör fru Gerda Bergstrand,
Bromsten.

Sthms Allm. kvinnoklubb (soc.-
dem.) håller ordinarie möte 1:a måndagen
i varje månad kl. 7.30 e. m.
Obs! Lokal i O-salen, Folkets Hus.
Styrelsen.

Enskede soc.-dem. kvinnoklubb
håller ord. möte 1:sta måndagen i varje
månad kl. 7.30 e. m. i Folkets Hus, Käll-
vägen. Ordf. Nelly Thüring, Barbro Stigs-
dottersvägen 112. Tel. Enskede 15 91.
Styrelsen.

Nyköpings soc.-dem. kvinnoklubb
håller möte 3:dje tisdagen i varje må-
nad kl. 7.30 e. m. i Folkets Hus.
Styrelsen.

Stockholms södra kvinnoklubb
(soc.-dem.) håller ordinarie sammanträde
1:sta onsdagen i varje månad kl. 8 e. m.
i lokalen Kocksgatan 24, sal C, i. p. g. n. b.
Obs! Ändrad lokal.
Ordf. fru Beda Jansson, Blekingeg. 65,
3 tr., Stockholm. *Styrelsen.*

**Vasastadens soc.-dem. kvinno-
klubb** har ord. möte 1:sta onsdagen i
varje månad Torsgatan 42, kl. 7.30 e. m.
Uppbörd och inskrivning varje möte.
Obs.: Ändrad lokal.
Styrelsen.

**Kungsholms soc.-dem. kvinno-
klubb** sammanträder 1:a onsdagen i varje
månad kl. 7.30 e. m.
Ordf. fru Vilma Eriksson, S:t Eriksg. 47.
Tel. Kungsh. 1244.

**Föreningen för Hembiträden i
Stockholm** håller möte varje torsdag
kl. 8.30 e. m. i Studiehjernet, Drottning-
gatan 88, 1 tr. *Styrelsen.*

**Billesholms soc.-dem. kvinno-
klubb** håller ord. möte i Folkets Hus i
Södra Vram 2:dra tisdagen i varje månad
kl. 7 e. m. Ordf. fru Anna Persson, Box 54,
Billesholms gruva. Sekr. fru Ida Lundström,
Ljungsgård, Billesholms gruva. *Styrelsen.*

**Eskestuna soc.-dem. kvinno-
klubb** håller ordinarie möten 1:sta män-
dagen i varje månad kl. 7.30 e. m. i Folkets
Hus lilla sal. *Styrelsen.*

Västerås soc.-dem. kvinnoklubb
håller möte 2:dra och 4:de måndagen i
varje månad kl. 7.30 e. m. Studiecirkeln
torsdagar kl. 8 e. m.

**Göteborgs soc.-dem. kvinno-
klubb** håller möte 1:sta tisdagen i måna-
den kl. 8 e. m. i Arb.-föreningens H-sal;
3:dje tisdagen i månaden Bondegatan 14
kl. 8 e. m. *Styrelsen.*

Malmö Soc.-dem. kvinnoklubb
håller ord. möte första torsdagen i varje
månad kl. 7.30 e. m. i Folkets Hus, sal 7.
Ordf. fru Anna Ekberg-Åkesson, Smedstorp-
sg. 28. Tel. 88 13. Korresp. sekr. fru Matilda Pet-
tersson, Östra Förstadsgat. 10 B. Tel. 106 40.

**Hässelby soc.-dem. kvinno-
klubb** håller möte 2:dra onsdagen i må-
naden kl. 8 e. m. i Folkets Hus B-sal.
Styrelsen.

**Nynäshamns soc.-dem. kvinno-
klubb** håller möte 2:dra månd. i varje
månad kl. 7.30 e. m. i Folkets Hus A-sal.
Ordf. fru Elsa Eriksson, Centralgatan 68.

Spånga soc.-dem. kvinnoklubb
håller ordinarie möte 1:sta torsdagen i varje
månad kl. 8 e. m. i Folkets Hus.
Styrelsen.

Solna soc.-dem. kvinnoklubb
håller möte 1:sta tisdagen i varje månad
kl. 8 e. m. i Huvudsta och Hagalunds
Folkets Hus omväxlande. I dec. hålles
mötet i Huvudsta. *Styrelsen.*

**Sundbybergs soc.-dem. kvinno-
klubb** håller möte 1:sta onsdagen i varje
månad kl. 8 e. m. i Folkets Hus C-sal.
Styrelsen.

**Södertälje soc.-dem. kvinno-
klubb** håller ordinarie möten 3:dje män-
dagen i varje månad kl. 7.30 e. m. i Fol-
kets Hus, Ordf. fru Anna Ericsson, Folkets
Hus. Tel. 2 37. *Styrelsen.*

Tillberga soc.-d. kvinnoklubb
håller ordinarin möten 1:sta och 3:dje män-
dagen i varje månad kl. 8.30 e. m. i Fol-
kets Hus.

Tumba soc.-dem. kvinnoklubb
håller ordinarie möten 1:sta onsdagen i
månaden kl. 6.30 e. m. i Folkets Hus,
Tumba. *Styrelsen.*

**Turebergs soc.-dem. kvinno-
klubb** håller möte 2:dra måndagen i varje
månad kl. 8 e. m. i gamla skolan. Ordf.
fru Anna Ahlzen, Tureberg. *Styrelsen.*

Örgryte soc.-dem. kvinnoklubb
håller möte 1:sta onsdagen i månaden kl. 7.30
e. m. i Godtemplarlokalen, Gårda.
Styrelsen.